

SĒJUMA SATURS

1. IEVADS

2. DARBA METODIKAS APRAKSTS

- 2.1. Inventarizācijas anketas
- 2.2. Inventarizācijas anketu atšifrējums
- 2.3. Inventarizācijas anketās izmantoto kodu atšifrējums
- 2.4. Fotofiksācija
- 2.5. Krāsojumu anketas
- 2.6. Krāsojumu anketās izmantoto kodu atšifrējums
- 2.7. Kartogrāfiskais materiāls

3. INVENTARIZĀCIJAS DATU ANALĪZE UN IZVĒRTĒJUMS

- 3.1. Īss ieskats Kuldīgas vēsturiskā centra esošās apbūves un plānojuma izveides vēsturē
- 3.2. Ēkas. Stilistika un tipoloģija hronoloģiskā skatījumā
- 3.3. Autentiskums. Kritēriji un secinājumi
- 3.4. Ielas ainava
- 3.5. Vārti un žogi
- 3.6. Palīgēkas jeb „fona” apbūve

4. FASĀŽU KRĀSOJUMU INVENTARIZĀCIJAS REZULTĀTI

- 4.1 Līdz 1800.g.gadam
- 4.2 19.gs.sāk. – 19.gs.40.gadi
- 4.3 19.gs.40.gadi – 19.gs.3.ceturksnis
- 4.4 19.gs.4.ceturksnis
- 4.5 20.gs.1.ceturksnis
- 4.6 20.gs.2.ceturksnis

5.KOPSAVILKUMS

6.PIELIKUMI

- 1. Terminu vārdnīca
- 2. Izmantotie materiāli

7.RASĒJUMI

- AMI-1 Ēku datējumi
- AMI-2 Ēku arhitektoniskā vērtība
- AMI-3 Ēku kultūrvēsturiskā vērtība

- AMI-4 Ēku tehniskais novērtējums
- AMI-5 Ēku kopējā autentiskuma pakāpe
- AMI-6 Apjoma un jumta formas autentiskuma pakāpe
- AMI-7 Būvniecības izstrādājumu autentiskuma pakāpe
- AMI-8 Fasāžu apdares un detaļu autentiskuma pakāpe
- AMI-9 Saudzējamās un potenciāli rekonstruējamās apbūves zonas
- AMI-10 Ēku ielas fasāžu krāsojumi līdz 1800.gadam
- AMI-11 Ēku ielas fasāžu krāsojumi 19.gs.sāk – 1840.g.
- AMI-12 Ēku ielas fasāžu krāsojumi 1840.g. – 19.gs.3.cet.
- AMI-13 Ēku ielas fasāžu krāsojumi 19.gs.4.cet.
- AMI-14 Ēku ielas fasāžu krāsojumi 20.gs.1.cet.
- AMI-15 Ēku ielas fasāžu krāsojumi 19.gs.2.cet.

1. IEVADS

Pēc Kuldīgas pilsētas Domes pasūtījuma 2009.gada pavasarī – vasarā veikta Kuldīgas 1.vēsturiskās apbūves zonas (kopā 10 zonas), kas pamatā sakrīt ar pilsētbūvniecības pieminekli Nr.7435 - "Kuldīgas pilsētas vēsturiskais centrs"(13.-19.gs.) ēku arhitektoniski mākslinieciskā apsekošana. Tās mērķis - teritorijā ietilpstošo ēku apjoma, jumta, būvgaldniecības izstrādājumu, fasāžu apdares, detaļu un dekora inventarizācija un anketēšana, kā arī krāsojuma zondāžu veikšana, lai noskaidrotu sākotnējo un citus vēsturiskos apdares slāņus, kas datējami ar laiku līdz 20.gs.vidum.

Darbu izpildīja SIA "Arhitektoniskās izpētes grupa" darbinieki Zanda Bikše (projekta vadība, grupas darbības koordinēšana, ēku apsekošana dabā, fotofiksācija, kartografēšana, novērtējums, teksts, metodikas izvēle, datu apstrāde), Daiga Lēvalde (ēku apsekošana dabā, teksts, metodikas izvēle, datu apstrāde, kartografēšana), Laura Lūse (ēku krāsojumu inventarizācijas darba koordinēšana, krāsojumu apsekošana dabā, teksts, datu apstrāde), Ruta Taurena (ēku krāsojumu apsekošana dabā, teksts, datu apstrāde); Ieva Poriete (ēku krāsojumu apsekošana dabā, datu apstrāde; darbs ar materiāliem LAB Misiņa bibliotēkā), Ieva Jekševica (ēku krāsojumu apsekošana dabā, datu apstrāde), Vija Strupule (darbs ar vēsturiskiem fotomateriāliem Kuldīgas Novada muzejā); Māris Benfelds (datu apstrāde); Pauls Gailītis (darbs ar vēsturiskiem fotomateriāliem BCB); Līva Dripe (datu apstrāde); I.M.Janelis (darbs LVCA). Darba metodiku apstiprināja un saskaņoja Kuldīgas pilsētas domes Pilsētbūvniecības nodaļas vadītāja – arhitekte J.Jākabsone un VKPAI Kurzemes reģionālās nodaļas vadītāja – galvenā inspektore I.Zikmane.

Atskaite sagatavota divās daļās :

- atskaites sējums, kurā ietilpst paskaidrojuma raksts ar darba metodikas aprakstu, inventarizācijas datu analīzi un izvērtējumu, fasāžu krāsojumu inventarizācijas rezultātiem, kopsavilkumu, un kartogrāfisko materiālu;
- 6 mapes ar ēku inventarizācijas anketām, fotofiksāciju un krāsojumu inventarizācijas anketām.

Kopā ar atskaiti inventarizācijas materiāli pasūtītājam nodoti digitālā formātā – 2 DVD diskos:

- inventarizācijas anketas Microsoft Exel formātā;
- fotoattēli *.jpg formātā;
- fotolapas *.PDF formātā;

- krāsojumu inventarizācijas anketas *PDF formātā;
- kartogrāfiskais materiāls AutoCad, *PDF un *jpg formātā);
- paskaidrojuma raksts Word Document formātā, attēli *PDF formātā.

2. INVENTARIZĀCIJAS METODIKAS APRAKSTS

Pavisam kopā teritorijā apsekotas, anketētas un fotofiksētas 185 ēkas, krāsojumu zondāžas veiktas un krāsojumu anketas izveidotas 125 ēkām.

Inventarizācijas anketās un kartogrāfiskajā materiālā atspoguļota reālā situācija, kāda tā ir fiksēta apsekošanas datumā, kas norādīts anketās

2.1. Inventarizācijas anketas

Kuldīgas vēsturiskajā centrā (1.zona) inventarizācijā apsekotas un anketētas 185 ēkas, no kurām mazāk kā 20% ir koka ēkas, neskaitot šķūnīšus iekšpagalmos, pārējās mūra ēkas. Apsekotas:

- visas vēsturiskās dzīvojamās vai sabiedriska rakstura ēkas, izņemot ēkas, kas ir radikāli pārbūvētas vai par kurām trūkst jebkāda vēsturiskā informācija, drupas, ēkas privātpašuma teritorijā, pie kurām nebija iespējams piekļūt
- jaunas dzīvojamās ēkas, kuras būvētas kā vēsturisko ēku kopija sākotnējo ēku vietā no jauniem materiāliem (Baznīcas iela 25a, 28; Jelgavas iela 17; Kalna iela 5, 9; Pasta iela 1; Policijas iela 13);
- saimniecības ēkas ar augstu autentiskuma pakāpi

Saskaņā ar uzdevumu, anketās fiksēti dati, kas saistīti ar ēkas būvvēsturi, konstrukcijām, celtniecības un apdares materiāliem, būvgaldniecības izstrādājumu un detaļu inventarizāciju, objekta novērtējums pilsētvidē, to arhitektoniskais, kultūrvēsturiskais un tehniskais novērtējums, kā arī uzskaitītas rīcības ēkas arhitektoniskā tēla atjaunošanai un saglabāšanas nodrošināšanai. Ēkām, kurām iespējams, dots stilistiskais novērtējums.

Ēkas apsekotas vizuāli, neveicot apmetuma vai konstrukciju zondāžas.

2.2. Inventarizācijas anketu atšifrējums

Lapas kreisajā pusē :

- **datējums**, kur norādīts ēkas celtniecības laiks un pārbūvju laiks. Ja iespējams, dots

precīzs ēkas celšanas un/vai pārbūves gads. Kā pirmais minēts laika posms, kurā ēka parādās kartēs (piemēram - 1829.-1839.g. – norāda, ka ēka vēl nav uzcelta 1829.gadā, bet ir jau uzcelta 1839.gadā). Iekavās minēts precīzāks ēkas datējums, ja to izdevies noteikt pēc ēkas stilistikas vai būvdetaļām. Ēku datējuma noteikšanai izmantotas vairākas metodes:

- ēkas apsekošana dabā, vizuāli izvērtējot katras ēkas būvapjomu un detaļas, tika noteikts tās iespējamais celšanas laiks, kā arī atzīmētas pārbūves, kas atstājušas būtiskas izmaiņas ēkas apjomā vai mainījušas tās sākotnējo raksturu;
- vēsturiskā kartogrāfiskā materiāla analīze¹;
- literatūrā atrodamā informācija par teritorijas apbūvi vai atsevišķu ēku būvniecību²;
- www.ekas.kuldiga.lv;
- SIA „Arhitektoniskās izpētes grupa” arhīvs;

Ja ēkā, vai tās pārbūvēs, nolasāmas kāda vēsturiskā stila iezīmes, šis stils atzīmēts aiz ēkas celtniecības vai pārbūves datējuma.

- **stāvu skaits**, kur norādīti visi virszemes stāvi, arī cokola stāvs, ja tas augstāks par 1.2m attiecībā pret planēto zemes līmeni. 1,5 stāvi doti ēkām, kurām ir mezonīns un tml. Gadījumos, kad ēka atrodas uz nogāzes un dažādās tās fasādēs ir atšķirīgs stāvu skaits, kā pirmais minēts stāvu skaits ielas pusē. Piemēram – 1; paglamā 2 – nozīmē, ka ielas pusē ēkai viens stāvs, pagalma pusē divi. Ja apsekošanas laikā tiek konstatēts, ka ēkai ir pagrabs vai izveidoti dzīvošanai piemēroti bēniņi, tad tas norādīts rakstot – pagrabs, izbūvēts jumts;
- **konstrukcija**, kur norādītas sākotnējās ēkas un vēlāko piebūvju ārsienu galvenās konstrukcijas, piemēram – guļbūve, statņu būve, pildrežģis, mūris u.c. Ja nav iespējams vizuāli noteikt koka ēkas konstrukciju, rakstīts - koka;
- **sienu materiāls**, kur atsevišķās rindās norādīti sākotnējās ēkas un vēlāko piebūvju pamatu vai cokola, sienu un zeltiņu materiāli. Gadījumos, ja ēkai atšķiras sienu materiāli pa stāviem tas tiek norādīts, piemēram – 1st. ķieģeļi; 2st. koks. Par pirmo stāvu tiek uzskatīts ielas pusē esošais pirmais stāvs. Gadījumos, kur nevar vizuāli noteikt vai izmantoti akmeņi vai ķieģeļi, rakstīts mūris. Celtniecībā izmantoto akmeņu šķirnes nav precizētas ;

¹ Apskatītā materiāla saraksts dots pielikumā 2

² Apskatītā materiāla saraksts dots pielikumā 2

- **jumts**, kur atsevišķās ailēs norādīta jumta forma (ieskaitot vēlākas piebūves), vēsturiskas jumta logu izbūves, jaunas (pēc 20.gs.v.) jumta logu izbūves un jumta seguma materiāls, kā arī jumta plaknē iebūvēti logi (jumta logi). Ailē vēsturiskās izbūves iespēju robežās atšifrētas sākotnējās un vēsturiskās jumta izbūves, kā arī atzīmēti sākotnējie vai vēsturiskie mezonīni. Pirms materiāla dotais kods norāda izmantotā materiāla vecumu : S – sākotnējs, V – vēsturisks, J – jauns (pēc 20.gs.v.). Gadījumos, kad nav iespējams noteikt vai materiāls ir sākotnējs, vai vēsturisks, dots kods V. Gadījumos, kad nav iespējams noteikt vai materiāls ir vēsturisks vai jauns, nav norādīts tā vecums.;
- **sienu apdare**, kur atsevišķās ailēs norādīti sākotnējās ēkas un vēlāko piebūvju pamatu vai cokola, sienu, zemiņu un mezonīnu apdares materiāli. Pirms materiāla dotais kods norāda izmantotā materiāla vecumu : S – sākotnējs, V – vēsturisks, J – jauns (pēc 20.gs.v.). Gadījumos, kad nav iespējams noteikt vai materiāls ir sākotnējs, vai vēsturisks, dots kods V. Gadījumos, kad nav iespējams noteikt vai materiāls ir vēsturisks vai jauns, tas nav norādīts. Gadījumos, kad piemēram sākotnējais un vēsturiskais vai vēsturiskais un jaunais apdares materiāls izmantots līdzīgās proporcijās doti kodi – SV, SJ, VJ, citos gadījumos dots dominējošā datējuma apzīmējums;
- **logi**, kur atsevišķās ailēs norādīti ēkas sākotnējie, vēsturiskie, pēc 20.gs.vidus ieliktie logi un aprīkojums. Ailēs norādīts reālais logu skaits. Ailē – pēc 20.gs.vidus – izmantotie kodi: K – koka; KN – koka neatbilstošs (kas nozīmē, ka loga dalījums un proporcijas neatbilst ēkas stilistikai vai ēkā esošiem vēsturiskā perioda logiem); PL – plastmasas; M - metāla. Ailē aprīkojums norādīts logu skaits, kuriem saglabāties (arī nepilnā komplektācijā) sākotnējais un/vai vēsturiskais aprīkojums. Tā kā ēkas apsektas tikai no ārpuses, tad logu aprīkojums noteikts groplogiem. Savukārt oderlogiem tas uzrādīts tikai tad, ja no ārpuses redzami logu rokturi;
- **slēgi**, kur atsevišķās ailēs norādīti ēkas sākotnējie, vēsturiskie, pēc 20.gs.vidus ieliktie slēgi un aprīkojums. Ailēs norādīts reālais slēgu skaits, ieskaitot arī nepilnā komplektācijā esošus slēgus. Ailē – pēc 20.gs.vidus – izmantotie kodi: K – koka; KN – koka neatbilstošs (kas nozīmē, ka slēgis neatbilst ēkas stilistikai vai ēkā esošajiem vēsturiskajiem slēgiem); PL – plastmasas; MET - metāla. Ailē aprīkojums norādīts slēgu skaits, kuriem saglabāties (arī nepilnā komplektācijā) sākotnējais un/vai vēsturiskais aprīkojums. Ja ēkai daļēji vai pilnībā zuduši slēgi, bet kaut daļēji saglabāties to aprīkojums, tas norādīts rakstot - viru kāši, fisatori (skaits nav

norādīts);

- **ārdurvis**, kur atsevišķās ailēs norādītas ēkas sākotnējās, vēsturiskās, pēc 20.gs.vidus ieliktās ārdurvis, balkonu durvis, vārti un aprīkojums. Ailēs norādīts reālais durvju skaits. Ailē – pēc 20.gs.vidus – izmantotie kodi: K – koka; KN – koka neatbilstošas (kas nozīmē, ka durvis vai vārti neatbilst ēkas stilistikai vai ēkā esošajām vēsturiskajām durvīm); PL – plastmasas; MET - metāla. Aiz durvju skaita iekavās var tikt norādīts durvju skaits, kurām ir virslogi, ja tādi ēkā ir. Ailē aprīkojums norādīts durvju skaits, kuriem saglabāties (arī nepilnā komplektācijā) sākotnējais un/vai vēsturiskais aprīkojums;
- **kāpnes**, kur atsevišķās ailēs norādītas ēkas sākotnējās, vēsturiskās un pēc 20.gs.vidus izveidotās kāpnes un to materiāls. Katrā ailē norādīts reālais kāpņu skaits. Izmantotie kodi : K – koka; A – akmens, Ķ – ķieģeļu, B – betona; MET - metāla. Kods N – neatbilstošas (kas nozīmē, ka kāpnes neatbilst ēkas stilistikai) var tikt lietots kopā ar jebkuru no materiālu kodiem. Par kāpnēm dotajā situācijā tiek uzskatīti arī viens vai divi pakāpieni;
- **skursteņi**, kur atsevišķās ailēs norādīti ēkas sākotnējie, vēsturiskie un pēc 20.gs.vidus izveidotie skursteņi. Katrā ailē norādīts reālais skursteņu skaits. Ailē – pēc 20.gs.vidus – izmantotie apzīmējumi: M – mūra; MET – metāla; A – apmesti. Kods N – neatbilstošs (kas nozīmē, ka skurstenis neatbilst ēkas stilistikai) var tikt lietots kopā ar jebkuru no materiālu kodiem;
- **dekors**, kur atsevišķās ailēs norādīti ēkas sākotnējie, vēsturiskie un pēc 20.gs.vidus izveidotie dekori (apmales, sandriki, dzegas, pilastri u.c.). Izmantotie kodi : K – koka; M – mūra; A - apmetuma; KN – koka neatbilstošs (kas nozīmē, ka dekors neatbilst ēkas stilistikai) MN – mūra neatbilstošs; PL – plastmasas; MET - metāla; METN - metāla neatbilstošs;
- **detaļas**, kur norādītas sākotnējās un vēsturiskās detaļas, kas neietilpst iepriekšējās ailēs, piemēram – jumtiņi virs durvīm, balkoni, paceļamās ierīces, metālkalumi, enkuri, notekas u.c. Izmantotie kodi : K – koka; M – mūra; B – betona; MET – metāla, S – sākotnējs, V – vēsturisks;
- **apkārtnes elementi**, kur norādīti ēkas tuvumā esošie vēsturiskie labiekārtojuma elementi, piemēram –vēsturiski ietves vai ielas iesegumi, žogi, vārti u.c. Atzīmēts arī, ja ēka atrodas īpašā vietā, piemēram parkā vai tml.;

Lapas labajā pusē :

- **adrese;**
- **reģistrators**, kur norādīts aknketas aizpildītāja vārds, uzvārds;
- **datums**, kur norādīts datums, kad ēka anketēta;
- **kadastra Nr.;**
- **arhitektoniskā vērtība**, izejot no tādiem parametriem kā proporcijas, kompozīcijas harmonija, autentiskums, kāda arhitekta ievērojams darbs u.c. analogi nosacījumi. Arhitektoniskā vērtējuma kritēriji (ar nelielām korekcijām) ņemti no Dānijā izveidotas datorizētas programmas InterSAVE. Ēkām vērtēšanas skala ir no 1 līdz 5. 1 – nacionālās nozīmes kultūras pieminekļi, 2 – valsts nozīmes kultūras pieminekļi, arī potenciālie pieminekļi, kuriem tādiem vajadzētu būt, 3 – vietējās nozīmes kultūras pieminekļi, arī potenciālie pieminekļi, kuriem tādiem vajadzētu būt, 4 – ierindas apbūve, 5 – saimniecības ēkas. Vērtējuma pamatā Valsts aizsargājamo nekustamo kultūras pieminekļu saraksts (arhitektūras daļa), ēku autentiskuma pakāpe, ēku tipoloģija;
- **kultūrvēsturiskā vērtība**, izejot no tādiem parametriem, kā sociāli nozīmīgu procesu liecība, amatniecības vai tehnoloģijas attīstības liecība u.c. analogi nosacījumi. Kultūrvēsturiskā vērtējuma kritēriji ņemti no Dānijā izveidotas datorizētas programmas InterSAVE. Visām ēkām vērtēšanas skala ir no 1 līdz 5. 1 – izcilas celtnes ar bagātīgu dekorējumu – Valsts nozīmes kultūras pieminekļi (baznīcas, pilis), 2 – celtnes ar bagātīgu apdari, ievērojamas personas dzīvesvieta, 3 – laba kvalitatīvi uzbūvēta ēka ar minimālu dekorējumu, gulbūve, 4 – apmierinoši uzbūvēta ēka bez īpaša dekorējuma, statņu būve, 5 – nekvalitatīvi uzbūvēta ēka bez dekorējuma;
- **tehniskais novērtējums** raksturo to, cik daudz līdzekļu, darba jāiegulda, lai, veicot remonta, restaurācijas darbus, celtni iegūtu savam stilam atbilstošu estētisku izskatu. Tehniskā novērtējuma kritēriji ņemti no Dānijā izveidotas datorizētas programmas InterSAVE. Visām ēkām vērtēšanas skala ir no 1 līdz 9. 1 – nesen veikti remonta darbi; 2, 3 – nepieciešami minimāli līdzekļi, piemēram fasādes pārkrāsošanai; 4, 5 – fasāžu remonts, galdniecības izstrādājumu remonts, jumta remonts, krāsošanas darbi; 6, 7 - nepieciešami lieli ieguldījumi fasāžu remontam un nedaudz konstrukcijām; logu, durvju nomaiņa vai daļēja nomaiņa; jumta remonts; krāsošanas darbi; 8, 9 – nepieciešami ļoti lieli ieguldījumi visas ēkas rekonstrukcijai.

Tehniskā vērtējuma pamatā ēkas vizuāla apsekošana. Iespējams, vērtējums neatbilst reālajam stāvoklim, kuru nevar noteikt, ja ēka ir apšūta vai redzamajās konstrukcijās nav novērojami būtiski bojājumi. Novērtējuma rezultāti nav uzskatāmi par nemainīgiem. Pēc pilnvērtīgas ēkas konstruktīvās apsekošanas tie var mainīties;

- **novērtējums pilsētvidē**, kur norādīts kā ēka iekļaujas apkārtējā apbūvē un vidē;
- **zudumi**, norādīti vizuāli redzami vēsturisko apjomu un detaļu (lieveņi, balkoni, verandas, apmales, sandriki, dzegas, pilastri u.c.) zudumi, kā arī pēc vēsturiskajām fotogrāfijām konstatētie zudumi;
- **autentiskuma pakāpe** izvērtēta pēc ārējās apdares oriģinalitātes pakāpes, hipotētiskas konstrukciju oriģinalitātes, līdz kādai tā saglabājusies u.c. analogiem nosacījumiem. Autentiskums vērtēts tikai pēc vizuālas apsekošanas un vēsturisko materiālu materiālu izpētes. Par oriģinālām tiek uzskatītas visas vēsturiskās detaļas līdz 20.gs.vidum (arī uz pārbūves periodiem attiecināmās). Augšējā ailē norādīts ēkas kopējais autentiskuma procents, ko sastāda apjoma, jumta formas, būvgalniecības, apdares un detaļu autentiskums, kas atsevišķi pa procentiem norādīts zemāk tabulā. Autentiskums nav vērtēts vēsturiskajām ēkām, kas radikāli pārveidotas vai par kurām nav iegūta nekāda vēsturiska informācija, kā arī saimnieciska rakstura būvēm, kas saglabājušās tikai daļēji vai par kurām trūkst informācija kādā no vērtējamajiem kritērijiem. Autentiskums nav vērtēts arī ēkām, kas uzskatāmas par jaunbūvēm, t.i., ēkām, kas uzbūvētas pilnībā no jauna veco pamatu vietā vai apjomā, kas vizuāli līdzīgs vēsturiskajam, bet no mūsdienīgiem vai vēsturiskajai ēkai neatbilstošiem materiāliem;
- **rīcība arhitektoniskā tēla atjaunošanai**, kur norādīti pasākumi ēkas stila un vēsturiskā tēla atjaunošanai. Atzīmēti darbi, kas saistīti ar neatbilstošu sekundāru apjomu likvidēšanu, būvgalniecības izstrādājumu, apdares un detaļu maiņu. Papildus, šajā ailē minētajam, par vēlamajiem darbiem tiek uzskatīts arī ailē ZUDUMI minēto zudumu atjaunošana;
- **primārās rīcības**, kur norādītas primārās rīcības ēkas saglabāšanas un pareizas ekspluatācijas nodrošināšanai.
- **piezīmes**, kur norādītas, specifiskas lietas, kas neatspoguļojas pārējā anketā.

2.3. Anketās izmantoto kodu atšifrējums

S – sākotnējs (reizē ar ēkas celtniecību)

V – vēsturisks (laikā starp ēkas celtniecību un 20.gs.vidu)

J – jauns (pēc 20.gs.vidus)

K – koka

M – mūra

B – betona

MET – metāla

A – apmetuma

PL – plastmasas

KN – koka neatbilstošs

MN – mūra neatbilstošs

METN - metāla neatbilstošs

BN – betona neatbilstošs

2.4. Fotofiksācija

Visām anketētajām ēkām veikta fotofiksācija izmantojot digitālo kameru. Caurmērā katrai ēkai veikti 4-8 fotouzņēmumi, kuros fiksēti kopskati no visām ēkas pusēm (ja tā pieejama apsekošanai no visām pusēm), kā arī raksturīgākie vēsturiskās apdares, būvgaldniecības vai detaļu piemēri. Fotoattēlu anotācijās kā paraksts norādīta ēkas adrese, kadastra numurs un attēlā redzamais objekts (piemēram – Policijas_6_62010060025001_fasade1). Anotācijas aprakstošajā daļā dots attēlā redzamā objekta apraksts. Fasāžu kopskatiem norādīta debespuse un pārbūvēs veiktās apjoma, fasāžu vai jumta formas izmaiņas (ja tādas redzamas). Pasūtītājam digitālā formātā nodotajiem attēliem analogi paraksti kā izdrukas formā – ar norādītu ēkas adresi, kadastra numuru un attēlā redzamo objektu (Policijas_6_62010060025001_fasade1). Atsevišķām ēkām, kurām fotofiksācija veikta salīdzinoši lielākā apjomā, pārējie fotoattēli, kas nav iesniegti katras ēkas anketā, nodoti tikai digitālā formātā.

2.5. Krāsojumu anketas

Kuldīgas vēsturiskā centra ēku sākotnējā un citu vēsturisku krāsojuma slāņu noskaidrošanai

veiktas fasāžu apdares kontrolzondāžas visā fasādes augstumā (gan no kāpnēm, gan, izmantojot pacēlāju). Zondāžas veiktas visām anketētajām pie ielas esošajām dzīvojamām un sabiedriska rakstura ēkām, kā arī arhitektoniski un vēsturiski nozīmīgām palīgēkām. Krāsojumu zondāžas nav veiktas palīgēkām, kuru fasādes un būvgaldniecības izstrādājumi nekad nav bijuši krāsoti (noteikts vizuāli). Zondāžas nav veiktas arī ēkām, kas nav pieejamas krāsojumu apsekošanai :

- ēkas, kuru fasādes nesen remontētas;
- ēkas, kuras 20.gs.2.pusē pilnībā apšūtas ar sekundāriem materiāliem un sākotnējās vai vēsturiskās fasādes nav pieejamas;
- privātīpašumā esošām ēkām, kur nevarēja piekļūt vai īpašniekam bija iebildumi pret inventarizāciju;
- ēkām, kurām iepriekš veikta arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija (nav veikts atkārtots apsekojums);
- palīgēkām, kuru fasādes un būvgaldniecības izstrādājumi nekad nav bijuši krāsoti (noteikts vizuāli);
- jaunbūvēm vai pilnībā pārbūvētām ēkām.

Kopumā krāsojumu zondāžas veiktas un krāsojumu anketas izveidotas 125 ēkām.

Krāsojuma inventarizācijā fiksēti gan pamatēku, gan vēlāku piebūvju fasāžu plakņu un daļu, apdares detaļu un dekoratīvo elementu, kā arī būvgaldniecības izstrādājumu, ja tādi saglabājušies, vēsturiskie krāsojuma slāņi. Pieņemtais krāsu slāņu datējums ir orientējošs. Tas noteikts, ņemot vērā ēkas celtniecības laiku, vispārējo konstatēto krāsojuma slāņu skaitu, datējamās būvapjoma pārbūves, esošos būvgaldniecības izstrādājumus, to datējumu un konstatētos apdares slāņus, krāsojuma sistēmas analogiju ar citām datētām krāsojuma sistēmām, kā arī vēsturiskos fotoattēlus un uz fasādēm konstatēto kamuflāžas krāsojumu, kas konkrēti datē II Pasaules kara laikā esošo fasāžu apdari. Konstatētie apdares slāņi grupēti 6 periodos. Perioda garums izvēlēts atkarībā no būvniecības aktivitātes un vispārējām celtniecības tendencēm, sākot no laika pirms 1800.gada līdz 20.gs. vidum. Anketā konstatētie krāsu toni fiksēti gan pamatapjoma, gan piebūvju fasāžu plaknēm, to daļām, dekoratīvajiem elementiem, detaļām un būvgaldniecības izstrādājumiem. Papildus krāsu paraugam atzīmēts arī krāsas kods pēc NCS krāsu sistēmas. Piezīmēs precizētas zondāžu vietas vai citi nozīmīgi dati, kas attiecas uz konkrēta perioda vai ēkas detaļu krāsojumu. Katra perioda robežās anketā fiksēts viens apdares slānis. Periodiem, kuru robežās konstatēti vairāki apdares slāņi, anketā atspoguļots slānis, kas ir vistipiskākais vai konstatēts visprecīzāk.

Visnepilnīgākā informācija inventarizācijā tika iegūta par būvgaldniecības izstrādājumu krāsojumu. Uz logiem un durvīm konstatētais krāsojuma slāņu skaits lielākoties bija mazāks kā uz fasādes, retāk lielāks. Tas izskaidrojams ar krāsojuma slāņu sliktāku noturību, koka detaļu fizisku nolietošanos, biežāku maiņu un remontiem. Remontu laikā, īpaši 20.gs. beigās, tika noņemti pilnībā visi vēsturiskie krāsojuma slāņi. Uz būvgaldniecības izstrādājumiem vienai ēkai konstatēti arī ļoti atšķirīgi krāsojumi. Tas liek domāt par atsevišķu logu, durvju vai tikai apmaļu krāsošanu esošajai sistēmai neatbilstošā tonī. Daudzos gadījumos pēc kontrolzondāžās fiksētajiem krāsojumiem nav iespējams savienot noteiktā sistēmā apdares perioda robežās konstatētos fasādes un būvgaldniecības izstrādājumu krāsojumus.

Krāsu zondāžas veiktas ar mehāniskiem paņēmieniem un krāsu slāņu stratigrāfija noteikta vizuāli. Krāsu ķīmiskās analīzes un sastāva noteikšana laboratoriski nav veikta. Izmantoto krāsu raksturojums balstās uz zināmajiem izmantotajiem krāsu veidiem apsekojamā laika perioda laikā.

2.6. Krāsojumu anketās izmantoto saīsinājumu atšifrējums

g.	gads
cet.	ceturksnis
gs.	gadsimts
sāk.	sākums
p.	puse
b.	beigas
v; vēst.	vēsturisks
s; sāk.	sākotnējs
j.	jauns
pamatapj.	pamatapjoms
fas.	fasāde
st.	stāvs
dek. el.	dekoratīvie elementi
apm.	apmetums
ks.	krāsu slānis

kr.	krāsojums
monohr.	monohroms
int.	intensīvs
t.	tumšs
g.	gaišs
ād.; āderēj.	āderējums
f.	āderējuma fons
dz.	āderējuma dzīslējums
ķ.	ķieģeļu pārkrāsojuma tonis
š.	cementa vai kaļķa javas šuvju tonis
dom.	domājams
konst;	konstat. konstatēts
ekspon.	eksponēts
konkr.	konkrēts
atv.	atvērts
aizv.	aizvēts
fotoatt.	fotoattēls

2.7. Kartogrāfiskais materiāls

Anketās fiksētais materiāls pēc noteiktiem kritērijiem atspoguļots 8 rasējumos (AMI-1 līdz AMI-8), kas sniedz vizuālu priekšstatu par apsekotajā zonā esošajām ēkām. Savukārt ielas fasāžu krāsojumi atspoguļoti 6 rasējumos (AMI-10 līdz AMI-15).

Ēku datējumi (AMI-1)

Ēku celšanas laiks noteikts visām ēkām, kas atrodas 1.vēsturiskās apbūves zonas robežās. Ēku datējums kartogrāfiskajā materiālā atzīmēts ar dažādu toņu aizpildījumu. Atsevišķi datētas vēlākos periodos radušās piebūves. Bez ēkas celtniecības laika parādītas un datētas arī būtiskākās pārbūves, kuru rezultātā izmainīts ēkas apjoms, jumta konstrukcija vai fasāžu arhitektūra un apdare. Šādas ēkas atzīmētas vienu ēku iekrāsojot divu vai vairāku periodu toņos.

Ēku arhitektoniskā vērtība (AMI-2), Ēku kultūrvēsturiskā vērtība (AMI-3), Ēku tehniskais novērtējums (AMI-4)

Arhitektoniskais, kultūrvēsturiskais vērtējums un tehniskais novērtējums dots tikai anketētajām ēkām. Vērtējuma kritērijus skat. Inventarizācijas anketu atšifrējums. Ēku arhitektoniskā un kultūrvēsturiskā vērtība un tehniskais novērtējums kartogrāfiskajā materiālā atzīmēta ar dažādu toņu aizpildījumu.

Ēku autentiskuma pakāpe (AMI-5 līdz AMI-8)

Ēku autentiskuma pakāpe attēlota 4 kartogrammās – kopējā; apjoma un jumta formas; būvgaldniecības izstrādājumu; fasāžu apdares un detaļu. Autentiskuma pakāpe kartogrāfiskajā materiālā atzīmēta, izmantojot dažādu krāsu aizpildījumu ēkas robežās, dalot tās 5 grupās - ar ļoti augstu autentiskuma pakāpi (80-100%), augstu autentiskuma pakāpi (60-79%), vidēju autentiskuma pakāpi (40-59%), zemu autentiskuma pakāpi (20-39%) un ļoti zemu autentiskuma pakāpi (0-19%).

Saudzējamās un potenciāli rekonstruējamās apbūves zonas (AMI-9)

Kartē fiksētas inventarizācijas laikā noteiktās ielas frontes un iekšpagalmu apbūves zonas ar augstu autentiskuma pakāpi, kurus jā saglabā vēsturiskajā veidolā, kā arī atzīmēti pilsētu simbolizējoši autentiski skatu punkti. Kartē norādītas potenciāli rekonstruējamās zonas, kuras nav atbilstošas pilsētas apbūves principiem, traucē vides kvalitatīvai uztverei un rada haotisku un nesakārtotu iespaidu.

Ēku ielas fasāžu krāsojumi (AMI-10 līdz AMI-15)

Katra perioda fasāžu plaknes raksturīgākie krāsojumi atspoguļoti kartogrammā (visai ēkai esošajā plāna konfigurācijā parādīts viens tonis, neizdalot atsevišķi detaļas un piebūves, ko nepieļauj kartogrammas mērogs), kas sniedz vizuālu priekšstatu par vēsturiskā centra vizuālo tēlu šajā laikā. Kartogrammā krāsu toņi veidoti saskaņā ar NCS krāsu sistēmu un apskatāmi tikai izdrukātā veidā vai PDF formātā. AutoCAD programmā, kas izmantota tās izveidei, ēku koloristisko risinājumu skatīties nedrīkst, jo tajā atspoguļoti reālajai situācijai neatbilstoši toņi. Kartogrammā ar dažādiem rastroiem (skat. paskaidrojumus) parādītas arī ēkas, kurām iepriekšminēto iemeslu dēļ apdare nav apsekota. Bez aizpildījuma atstātas ēkas, kas konkrētajā periodā vēl nav uzbūvētas.

3. DATU ANALĪZE UN IZVĒRTĒJUMS

3.1. Īss ieskats Kuldīgas vēsturiskā centra esošās apbūves un plānojuma izveides vēsturē

Kultūras pieminekļu sarakstā Valsts nozīmes Pilsētbūvniecības pieminekļa nr.7435 "Kuldīgas pilsētas vēsturiskais centrs" datējums ir 13.-19.gs. 13.gs. attiecināms pamatā uz Kuldīgas kā nocietinātas pilsētas izveidošanos pie ordeņa pils. Nav konkrēta informācija par pilsētas plānojumu. Pēc I.Dimbiras pētījuma³ visticamāk, ka jau līdz ar pils celtniecības pabeigšanu pilsētas plānā iezīmējamās tādas šobrīd saglabājušās vietas kā Katrīnas baznīca un tirgus laukums pie tās, vēlāk, ap 1361.g., arī otrs tirgus laukums pie pašreizējā Rātsnama, kā arī galvenie izmantotie ceļu virzieni Rīgas – Aizputes virzienā, kas pie pils sadalījušies divos ceļos gar abām Alekšupītes pusēm (orientējoši Kalna iela, Baznīcas iela), uz Veckuldīgu, Ventspili, vēlāk arī uz Alsungu (pēc plāna nosprausts taisns ceļš pašreizējās Liepājas ielas trasē). Pēc pilsētas nocietinājumu nopostīšanas 15.gs.2.pusē "...apbūve varēja izvietoties gar ceļiem un citās izdevīgās vietās arī ārpus nocietinājumu robežām"⁴ Ēkas, kas attiecināmas uz pilsētas izveidošanās senāko posmu, teritorijā nav saglabājušās.

Vecākais pieejamais datētais plāns ir 1797.gada pilsētas karte, kurā redzamais ielu tīkls ar nelielām izmaiņām (pašreiz iztaisnota Mucenieku iela) atbilst pašreizējai situācijai un fiksētā apbūve aizņem gandrīz visu apsekojamo 1.zonas teritoriju. Kā redzams, šajā laikā pilnībā nav apbūvēta Dzirnau iela. Liels neapbūvēts gruntsgabals ir Liepājas ielas posmā no Dzirnau ielas līdz aptuveni pašreizējam Liepājas ielas 16 numuram (vieta - Vogel Feld), kā arī Policijas ielā gandrīz visa pāru numuru puse. Pastāvējuši vēl daži lielāki gruntsgabali, uz kuriem uzbūvēta tikai viena ēka. Bet zemes gabali Rumbas ielas, Kaļķu un Upes ielā, kā arī Jelgavas ielas sākumā nepāra numuru pusē apbūvēti tikai daļēji. Tāpat arī pašreizējais Rātslaukums. Šajā laikā gandrīz visu apbūvi veido koka ēkas, ir tikai dažas mūra mājas.

Laikā no 18.gs.beigām līdz 1829.gadam apbūves intensitāte izmainās nedaudz. 19.gs.1.ceturksnī apbūvē Policijas ielas pāra numuru pusi visā ielas garumā, Jelgavas ielas sākumu nepāra numuru pusē, nedaudz blīvāka apbūve parādās Kalna, Rumbas un Raiņa ielās. No iepriekšējās atšķirīga apbūve izveidojusies Rātslaukuma malā gar katoļu baznīcu.

3 Dimbira I. Kuldīgas pilsētas vēsturiskais centrs. Vēsturiskās izpētes materiāli. Sējums 1 (I,II un III daļa). Rīga, 1984

4 Turpat

Atšķirībā no 18.gs.beigām, kartē atzīmētas nedaudz vairāk mūra ēkas, arī bijušo koka ēku vietā, kas liecina, ka ēka ir vai nu apmesta vai uzbūvēta no jauna.

Līdzīga situācija redzama arī 1939.gada pilsētas plānā. Ar 1844.gadu datēta Jelgavā izdota karte (Kuldīgas novadpētniecība muzejs) ir ļoti neprecīza salīdzinājumā ar iepriekšējām un nav uzskatāma par vērtīgu informācijas avotu.

19.gs.vidū., 2.pusē pilsētā sākās rūpniecības attīstība un strauji palielinājās iedzīvotāju skaits, līdz ar ko paplašinājās pilsētas teritorija un apbūves blīvums, tai skaitā arī vēsturiskā centra teritorijā. Tas redzams arī 19.gs.2.puses plānos – 1870.gadu sākuma un 1879.gada kartēs. Citos 19.gs.2.puses plānos atšķirības ir nebūtiskas, apbūves raksturs neizmainās. Šajā laikā galvenokārt palielinās mūra ēku skaits, apmet arī iepriekšējos periodos būvētās koka ēkas. Īpaši šajā ziņā izmainās Baznīcas ielas un Kalna ielas koptēls, mazāk Liepājas iela posmā ap 1905.gada ielu un no Raiņa līdz Dzirnavu ielai, kur saglabājas koka apbūves īpatsvars. Intensīvāka paliek arī kopējā gruntsgabalu apbūve, tajos parādās daudz saimnieciska rakstura būvju, kas vizuāli piesātina līdz šim samērā kļajos iekšpagalmus. No jauna mazāk tiek celtas brīvstāvošas viengīmenes mājas, vairāk lielāki īres nami, arī sabiedriskas celtnes. Uz 1879.gadu apbūvēta līdz šim "tukšā" Dzirnavu iela un palielinājusies ielas frontes apbūve Kaļķu, Strautu un Rumbas ielā, pilnībā apbūvēti tukšie gruntsgabali arī Baznīcas ielā Nr.19-23.

Kopējā vēsturiskā centra vērtējumā 19.gs.beigās, 20.gs.sākumā apbūves raksturs radikāli nemainās. Tomēr zināmas izmaiņas notikušas tieši uz centrālajām ielām (Liepājas iela Nr. 9-13, Nr 8, Baznīcas ielā posmā no Policijas līdz Kaļķu ielai), kur nelielo koka ēku vietā uzbūvē laikam raksturīgus mūra īres namus, tādejādi vēl palielinot gruntsgabala intensitāti.

No 20.gs.2.puses līdz šodienai apsekotajā teritorijā vēsturiskā plānojuma struktūra izmainījusies minimāli (iztaisnota Mucenieku iela). Pēc kara lielā mērā izmainījusies ēku sākotnējā izmantošanas funkcija (ēku denacionalizācijas rezultātā viengīmenes mājās tiek ierīkoti vairāki dzīvokļi). Tā rezultātā iekšpagalmos tiek celtas arvien vairāk saimnieciskas funkcijas būves. Vēlāk, cilvēku dzīvesveidam kļūstot atvērtākam, pamazām tiek likvidēti vēsturiski veidotie blīvie, augstie žogi starp ēkām un vide kļūst ažūrāka. Ēku tehniskā stāvokļa dēļ, kā arī daudzviet pēc ugunsgrēkiem, tiek nojauktas vēsturiskās ēkas, kas diezgan pamanāmi samazina līdzšinējo apbūves blīvumu. Vietām, piemēram, starp Policijas un Kaļķu ielu, tas sarucis līdz līmenim, ka iela no vienas puse vairs netiek ierobežota ar

apbūvi un veidojas vēsturiskai situācijai neatbilstoša kvartāla caurredzamība. Līdzīga situācija izveidojusies Jelgavas ielā posmā no 3-13 numuram un Strautu ielā Alekšupītes pusē. Parādījušies arī atsevišķi "caurumi", kas izjauc ielu frontālās apbūves līniju (Liepājas ielā 10, Baznīcas ielā 16 u.c.). Vairākas ēkas 20.gs.2.pusē uzbūvētas no jauna vēsturisko ēku vietā, kas vizuāli sakārto ielas un kvartālu apbūvi. 20.gs.2.pusē vairākām ēkām likvidētas vēsturiskās piebūves un ir ievērojami būvdetaļu zudumi.

Laika gaitā saglabājies Kuldīgas vēsturiskā centra plānojums, tomēr līdz ar apbūves rakstura, pielietoto materiālu un ēku stilistikas izmaiņām, mainījies arī tā vizuālais tēls. Šobrīd vēsturiskajā centrā pamatā dominē 19.gs.2.puses, 20.gs.sāk. apbūve vai šī laika pārbūves, kas uzskatāmi parāda pilsētas uzplaukuma periodu. Zināmas izmaiņas, kas vistiešākajā mērā skar ēku autentiskumu, vēsturiskā centra tēlā radušās pēc 20.gs.vidus nepārdomātu "kapitālo" remontu laikā un nepietiekoši konsekventas pilsētas vēsturiskā centra kā vienota objekta saglabāšanas un atjaunošanas koncepcijas dēļ. Tomēr pozitīvi vērtējams moments, ka vēsturiskajā centrā zudušo ēku vietā nav radušās stilistiski, arhitektoniski un telpiski nepiemērotas jaunbūves.

3.2. Ēkas. Stilistika un tipoloģija hronoloģiskā skatījumā

Teritorijā apsektās ēkas ir hronoloģiski un tipoloģiski atšķirīgas. No ēkām, kas būvētas laikā līdz 18.gs. un saglabājušās arī pašreiz, pamatā visas ir dzīvojamās mājas. Par izņēmumu uzskatāmas divas celtnes - Virspilskunga tiesas nams Baznīcas ielā 34, kuru var uzskatīt par sabiedriska rakstura celtni, un kādreizējo labības noliktavu Liepājas ielā 3. Pie tipoloģiski atšķirīgām būvēm apskatāmajā laika periodā pieskaitāmas arī divas apmestas mūra baznīcas. Svētas Trīsvienības Romas katoļu baznīca minimāli pārbūvēta un ap to saglabājusies vēsturiski organizēta apbūve kvartāla robežās, tai skaitā bij. ērgelnieka un ķestera mājas Raiņa ielā 4a un 6. Savukārt Ev. luteriskajai sv. Katrīnas baznīcai ir īpaši loma pilsētas silueta veidošanā un simboliska nozīme.

No esošajām līdz 18.gs. celtajām ēkām aptuveni 50% saglabājušā kā koka apbūve, pārējās ir mūra vai apmestas koka mājas. Otrajā grupa ietvertas arī pildrežģa konstrukcijas. Vēsturiskajā centrā saglabājusies tikai 1 pildrežģa ēka ar pilno mansarda jumtu Baznīcas ielā 10, kas būvēta 16(?) vai 17.gs. Ar savu aktīvo fasādes apdari, kurā atsegta konstruktīvā uzbūve, ēka baznīcas ielā 10 radikāli atšķiras no vizuāli "mierīgākām" vēlāku periodu ēkām

un uzskatāma par nozīmīgu akcentu ielas apbūves ainavā. Vēsturiski vecākajā periodā līdz 18.gs. iekļaujama arī 17.gs statņu būve ar guļšķautņu aizpildījumu un mansarda jumtu ar pusnošļauptiem galiem Baznīcas ielā 7, kas pārbūvēta 18.gs.1.pusē un 19.gs.1.cet. Vēlākās pārbūves paralēli barokālajam apjomam ievieš klasicisma iezīmes gan mezonīnā, gan fasāžu apdares detaļās – dzegās un pilastros.

Nelielā skaitā (12) saglabājušās barokālas 18.gs. dzīvojamās ēkas, būvētas koka (pārsvarā) vai mūra konstrukcijā kā vienkārša mājas ar augstu divslīpju jumtu un pusnošļauptām jumtgalēm. Minētajai ēku grupai atsevišķie vēlākie uzslāņojumi nav izmainījuši apjomu. Koka ēkas būvētas gan guļbaļķu, gan statņu konstrukcijā ar guļšķautņu aizpildījumu. Atsevišķām ēkām, kā Kalna 11, Jelgavas 15, Baznīcas 14 (jumts pārbūvēts) un Ventpils 7 zeltiņi veidoti pildrežģī, pārējām atbilstoši mūra vai koka konstrukcijā. Sākotnējo apjomu vai vizuāli sākotnējam tuvu, nedaudz izmainītu (izmaiņas apdarē vai nelielas sekundāras jumta izbūves) saglabājušās ēkas Pils ielā 4, Baznīcas 34 (pamatapjoms), Ventpils ielā 5 un 7, Raiņa ielā 5, 6 un 4a, Liepājas ielā 12, Jelgavas 15, Baznīcas 17, Kalna ielā 11 un 15. Līdzīga apjoma ēka Kalna ielā 13 būvēta 19.gs.sākumā un kopā ar iepriekšminētajām ēkām veido ielas frontes apbūves daļu ar augstu autentiskuma pakāpi.

Ēkām Liepājas ielā 17, Baznīcas ielā 14, Pasta ielā 3 un 5, ap 19.gs.vidu/3.cet., saglabājot vienkāršu apjomu, smagnējais barokālais jumts nomainīts pret zemāku divslīpju jumtu ar vai bez izbūvēta mezonīna. Ēkai Ventpils ielā 9 šādas izmaiņas notikušas tikai ielas fasādē un tā ieguvusi klasicismam atbilstošu veidolu. Pagalma pusē ēka paaugstināta līdz 2 stāviem, ieskaitot piebūvi. Līdz 2 stāviem paaugstinātas arī ēkas Kalna ielā 2, Liepājas ielā 1 (iespējams vecāka kā 18.gs.) un Policijas ielā 4, kas radikāli izmainījis to sākotnējo apjomu. Ēku fasāžu apdarē arī nav izmantotas detaļas, kas ļautu tās uztvert kā konkrēta stila piemērus.

Šobrīd vienīgā saimnieciska rakstura celtnē ar sākotnējo apjomu un mansarda jumtu ir ēka Liepājas ielā 3.

Blakus jau esošajām ēkām 19.gs.1.cet. (līdz 1829.g.) būvētas jaunas koka un mūra ēkas. Vienīgā jauktas konstrukcijas māja uzcelta Jelgavas ielā 1. Atsevišķām ēkām veiktas pārbūves un pārveidota fasāžu apdare, izbūvēti mezonīni, piemēram, ēkai Baznīcas ielā 7 un Raiņa ielā 5 (frontons). Pārsvarā visām no 19.gs.sāk. līdz 1813.gadam būvētajām ēkām vēl saglabāties barokālais apjoms, vienkāršs vai divstāvu, bet jumtam izmantota mansarda

konstrukcija ar pusnošļauptām jumtgalēm, ar vai bez mezonīna. Pie tādām pieder ēkas Jelgavas ielā 1 un 2, Baznīcas ielā 6, 29 un Kalna ielā 6, kā arī ūdensdzirnavas Baznīcas ielā 36. Divslīpju jumts ar pusnošļauptiem galiem būvēts vienīgi Vecajam rātsnamam Baznīcas ielā 5.

Arī ēkām, kas celtas pēc 1813.gada, arhitektūrā daļēji saglabājas iepriekšminētās barokālās iezīmes apjoma un jumta savstarpējā proporcijā. Vairs netiek būvēti mansarda jumti, bet vienkāršāki divslīpju jumti ar pusšļauptiem galiem. Tāpat kā apjomos, arī fasāžu apdarē un detaļās nav vērojamas izteiktas, laikam raksturīgas klasicisma tendences.

Vienīgā no šī perioda, kas celta kā saimniecības ēka, ir Baznīcas ielā 29, lit.006. Tā ir paliela vienkārša mūra māja ar divslīpju jumtu ar pusšļauptiem galiem, kas veidots ar pārkari pagalma pusē.

Vairākas 19.gs.1.cet. ēkas pārbūvētas 19.gs.vidū/3.ceturksnī. Tas parasti saistīts ar jumta konstrukciju maiņu un mezonīna vai jumta izbūvju veidošanu, fasāžu apdares maiņu. Jumti parasti ir divslīpju, lēzenāki kā iepriekš, bez nošļaupumiem jumta galos. Šajā laikā, piemēram, izveidots esošais arhitektoniskais tēls ar klasicisma elementiem 18.gs. ēkai Baznīcas ielā 14 (pilastri, pusloka logs centrālā rīzalīta frontonā). Bieži vien pagalma pusē ēkām tiek uzceltas jaunas piebūves. Apmēram 30% pašreizējās apbūves veido 19.gs.v./3.cet. būvētās vai pārbūvētās vecākās ēkas. Sakarā ar rūpniecības uzplaukumu un strauji pieaugošo iedzīvotāju skaitu šajā laikā sāk būvēt tipoloģiski atšķirīgas dzīvojamās mājas. Parādās divstāvu ēkas ar vairākiem dzīvokļiem. Retāk būvē nelielas vienkāršas dzīvojamās mājas (varbūt arī vienai ģimenei) kā Raiņa ielā 9, Policijas ielā 10, Upes ielā 5, Rumbas ielā 3 (pirms pārbūves) un Kalna ielā 18 (ēkas ir apjomā nelielas vienkāršas būves ar divslīpju jumtu, kas jau sākotnēji būvēts vismaz daļēji apdzīvojams (ar izņēmumiem)). Pārsvārā ēkas būvētas mūra, retāk koka konstrukcijā kā guļbūve (Policijas 10).

Gruntsgabalos vairāk sāka būvēt apjomīgas 1 un 2 stāvu mūra celtnes ar divslīpju jumtiem. Ēka jau sākotnēji daļēji vai pilnībā paredzēta kā vairāku dzīvokļu īres nami. Šādas ēkas būvētas, piemēram, Kalna ielā 1, 10, 20 un Kalna ielā 27, kā arī Baznīcas ielā 3 un 9. Daļai šo ēku fasāžu arhitektūra veidota ļoti funkcionāla ar minimālu dekoru kā tikai dzega, starpdzega un izmūrētas palodzes (Kalna iela 1). Daļai fasādes veidotas izmantojot historisma perioda dekora elementus –reljefas ailu apmales, bagātīgi profilētas dzegas un starpdzegas, "spoguļus" zem logiem, ornamentālus veidojumus un rozetes kā ēkām Kalna

ielā 27, Baznīcas ielā 3 un 18, Liepājas ielā 14. Bieži vien pagalmos pie ielas korpusa bijušas piebūves ar atejas izbūvēm un slēgtu kāpņu telpu vai vaļēju galeriju, no kurām var nokļūt 2.stāva dzīvokļos (Kalna iela 1, Baznīcas 18, Kalna 20). Tā kā lielākoties šīs piebūves bijušas no koka un, visticamāk, fiziski nokalpojušas, tad 20.gs.2.pusē tās likvidētas. Saglabājušās piebūves ēkām, piemēram, Kalna ielā 23, Ventspils ielā 5, Baznīcas ielā 18.

Par divstāvu ēkām pārbūvēja arī esošās vienkārtas ēkas - gan koka kā Kalna ielā 2, gan mūra kā Liepājas ielā 1. Pie pārbūvēm, lai ēku vizuāli estetizētu un siltinātu, koka ēkas apmestas vai apšūtas ar dēļiem, bet mūra mājām pārsvarā uzlikts jauns, jaunajam ēkas koptēlam atbilstošs, apmetums kā Liepājas ielā 1 (vecākie slāņi varēja saglabāties apakšā).

Bez dzīvojamām mājām 19.gs.vidū/3.ceturksnī vēsturiskajā centrā pārbūvēja arī 18.gs. celto aprīņa skolas ēku Policijas ielā 4 un 19.gs.1.cet. rentejas ēku Pils ielā 1. Sāka būvēt arī lielākas sabiedriskās celtnes, kuru arhitektūrā atspoguļojās historismam raksturīgā stilu daudzveidība – jaunais rātsnams Baznīcas ielā 1 ir klasisks neogotikas piemērs, bet skolai Kalna ielā 19 izmantota renesanses monumentalitāte.

Kā tipoloģisks retums vēsturiskajā centrā no šī perioda saglabājušās dažas lielākas saimniecības ēkas. Policijas ielā 4 vienkārtas mūra apjoms ar divslīpju jumtu, bet Policijas ielā 6a statņu konstrukcijas būve ar guļšķautņu aizpildījumu. Visticamāk ēkas kādreiz pildījušas stalla funkciju un ratnīcu, pašreiz atrodas sliktā tehniskā stāvoklī. Salīdzinoši labi saglabājušās divstāvēgas saimniecības ēkas Baznīcas ielā 7 un Pasta ielā 5, kas ir kvalitatīvi iekšpagalmu apbūves piemēri. Tāpat arī ēka Liepājas ielā 3a, kuras 1.mūra stāvs sākotnēji, visticamāk, arī bijis ar saimniecisku funkciju (sākotnēji mazāka ēka) un tikai vēlāk uzbūvēts 2.stāvs, kas izmantots dzīvošanai.

19.gs.pēdējā ceturksnī (sākot no 1870to gadu sākuma) turpinājās 19.gs.vidū/3.ceturksnī uzsāktā aktīvā būvniecība, arī esošo ēku pārbūve un koka ēku nojaukšana. (kā Liepājas ielā 13, 9, 7 un 5). To vietā un no jauna vairāk būvēja mūra (Dzirnavu iela 8, Strautu iela 1, Policijas iela 12) un jauktas konstrukcijas (1.stāvs mūra, 2.stāvs koka; Baznīcas iela 21, 23) ēkas, arvien mazāk koka, kā piemēram Baznīcas ielā 36, lit.006 vai Kaļķu ielā 5. Nedaudz retāka kļuva vienkārtas (Liepājas 16, Strautu 3) un palielinājās apjomīgu divstāvu dzīvojamo ēku celtniecība, kuru apdarē un apjoma akcentos izmantota historisma perioda formu un dekora dažādība, kā dekoratīvas atikas ar balustrādes elementiem, tornīši, sandriki u.c. Pie šādām ēkām var minēt namus Dzirnavu ielā 4, Kalna ielā 17 un Pils ielā 2. Reljefo dekoru

bagātīgi izmantoja arī vienkāršu ēku apdarē apmetumā ievilkto rustu veidā, piemēram, ēkām Raiņa ielā 7 un Pils ielā 6. Vizuāli līdzīgs paņēmieni panākts arī koka ēkai Baznīcas ielā 36, lit.006 ar aplikatīvu apdari – rustotiem dēļiem. Apjoma ziņā vienkārša ēka neatšķiras no iepriekšējā periodā būvētajām. Divslīpju jumti, izbūvēti dzīvošanai, vietām izbūvēti mezonīni, kā ēkām Tirgus ielā 2 un Strautu ielā 1. Divstāvu ēkām samērā lēzeni divslīpju jumti, piebūvēm arī vienslīpes.

Ēku apdarē vēsturiskā centra koptēlā 19.gs.2.pusē dominē apmetums, kas, neskaitot mūra ēkas, siltināšanas nolūkā tiek uzlikts arī iepriekšējo periodu koka ēkām. Tipiski piemēri šai tendencei - Baznīcas ielas 22 nama 2.stāvs un ēka Liepājas ielā 12. Nedaudz vairāk 19.gs.beigās apdarē sāk izmantot eksponētu ķieģeļu mūri (ēkas Liepājas ielā 13 un 9). Parādās tipoloģiski jaunas ēkas ar veikaliņiem 1.stāvā un dzīvokļiem 2.stāvā. Tās galvenokārt izvietotas uz centrālajām ielām kā ēkas Liepājas ielā 11, 9 un 5. Vairākas ēkas, kā Liepājas ielā 1, Baznīcas ielā 9, šim tipam piemērotas vēlāk, pārbūvējot 1.stāvus.

20.gs.sākums (līdz ~ 1913.g.) vēsturiskā centra apbūvē atstājis par pilsētas simboliem kļuvušas jūgendstila ēkas ar bagātīgu un laikam raksturīgu fasāžu arhitektūras plastiku un daudzveidīgi fakturētu apdari Liepājas ielā 9a un 11, kā arī viesnīcu "Metropole" Baznīcas ielā 11. Tāpat arī fasāžu apdarē mazāk piesātinātu, bet apjomā iespaidīgo "Staburadzes" ēku Liepājas ielā 8 ar smagnējo stūra risinājumu. Īpaši aktīvs šajā laikā ir "ķieģeļu arhitektūras" pielietojums, kas nedaudz aizsākts jau 19.gs.2.pusē. Vēsturiskajā centrā tiek uzbūvēta virkne ķieģeļu ēku, kas blīvākā veidā koncentrējas kvartālā ap katoļu baznīcu, bet atsevišķas ēkas sastopamas arī Baznīcas ielas posmā no Policijas līdz Kaļķu ielai un citviet. Ēkas Liepājas ielā 4, Raiņa ielā 2 un Tirgus ielā 2 jau sākotnēji tiek būvētas kā veikalu mājas, dzīvošanas funkcijai atvēlot jumta stāvu. Nelielas vienkārša dzīvojamās ēkas, tādas kā Upes ielā 9, teritorijā praktiski vairs neceļ. Šī perioda jaunbūves pārsvarā ir divstāvu dzīvojamās mājas ar vai bez veikaliem 1.stāvā. Turpinās koka ēku nojaukšana, kas vēl vairāk samazina vēsturiski vecāko ēku īpatsvaru vēsturiskajā centrā.

19.gs.2.puses un 20.gs.sākuma pilsētas plānos redzams, ka samērā lielo gruntsgabala apbūves intensitāti veido funkcionāli nepieciešamās palīgēkas – malkas šķūniši, veļas mājas vai "vešūži", ratnīcas, stalli u.c. Pašreiz iekšpagalmos saglabāties neliels skaits šo būvju, kas celtas gan koka, gan mūra, gan jauktā konstrukcijā ar mūra 1.stāvu un koka 2.stāvu (izvietoti malkas šķūniši īres dzīvokļiem).

Laikā pēc 1913.gada līdz II Pasaules karam nav ieviestas būtiskas izmaiņas dzīvojamo ēku tipoloģijā, jo to celtniecībai vēsturiskajā centrā praktiski nav vairs vietas. Atsevišķās ēkas, kas uzbūvētas, pārsvarā atrodas gruntsgabalu iekšienē vai kā piebūves pie esošajām ēkām, izņemot ēkas Rumbas ielā 9 un Jelgavas ielā 13 (būvēta vecākas ēkas vietā), kas ir tradicionālas nelielas vienkārtas dzīvojamās ēkas ar divslīpju jumtu un mezonīnu. Stilistiski atšķirīga ir ēka Kaļķu ielā 6. Ēka apjomā maza taisnstūrveida celtnē ar atturīgām fasādēm un minimālu dekoru kā starpdzega un logu apmales. Savam laikam modernais vienslīpju jumts ielas pusē paslēpts aiz atīķas izbūves. Kā tipoloģiski atšķirīga atzīmējama lielāka ēka Baznīcas ielā 11a, lit.001., kurā apvienota gan dzīvojamā funkcija augšstāvos, gan saimnieciska (noliktavas, garāžas ?) 1.stāvā.

Arī pilsētas sabiedriskajā sektorā šajā laikā nav notikusi ļoti aktīva būvniecība, tomēr uzceltas divas tipoloģiski atšķirīgas sabiedriskās celtnes, no kurām, izmantojot tautas celtniecībai raksturīgus paņēmienus un apdares veidu, kafejnīca ar terasi Pils ielā 4a ir kļuvusi par vienu no Kuldīgu simbolizējošām ēkām un Ventas krastmalas neatņemamu elementu. Otra ir bankas ēka Dzirnavu ielā 5, kas būvēta kā brīvstāvoša neoklasicisma stila ēka, neievērojot ielas būvlaidi, tādējādi izjaucot līdzšinējo ielas frontālās apbūves principu.

Pēc 20.gs. vidus apsekotajā teritorijā jaunas dzīvojamās ēkas pamatā būvētas, nojaucot avārijas stāvoklī esošās. Tās celtas vēsturiskajās vietās un apjomos, piemēram, Baznīcas ielā 28, Policijas ielā 13 vai Kaļķu ielā 7. Izņēmums ir lielāka divstāvu piebūve ēkai Rumbas ielā 6, kas atvērta no ielas būvlaides, bet, pateicoties apjoma un apdares korektumam, labi iekļaujas esošajā vidē. Uzbūvētas arī dažas individuālās dzīvojamās mājas Rumbas ielā un Dīķa ielā 1.

Kvartālā starp Kalna un Jelgavas ielām pie ēkas Kalna ielā 6 uzbūvēta sporta zāle un tehniskas būves pašreizējās sporta skolas vajadzībām, kas ir funkcionālas un ar mazu detalizācijas pakāpi, līdz ar ko rada pārāk monumentālu iespaidu pašreiz neapbūvētajā Jelgavas ielas daļā.

20.gs.2.pusē saglabājusies arī pilsētai raksturīgo malkas šķūnīšu celtniecība. Blakus vēsturiskai videi piemērotiem šķūnīšiem un saimniecības ēkām, kā Baznīcas ielā 23 un 28, būvētas arī mēroga vai materiāla ziņā neatbilstošas palīgēkas ar netipisku arhitektūru kā Kaļķu ielā 2 un Policijas ielā 8. Bieži vien arhitektoniski piemērotas ēkas nepārdomāti apbūvētas ar dažādām piebūvē, radot haosa iespaidu (Mucenieku ielā 1).

3.3. Autentiskums. Kritēriji un secinājumi

Autentiskums ir sajūtu kopums, ko veido objekts kopā ar tam apkārt esošo pilsētvidi. Nav nepieciešami inventarizācijas rezultāti, lai Kuldīgas vēsturiskajā centrā saņemtu šīs sajūtas vislielākajā mērā un vistiešākajā nozīmē. Uz sākotnējās būvsubstances bāzes, kas nolasāma vēsturiskajā ielu tīklā, koncentrēts patiesi liels kultūrvēsturisks mantojums ar dažādu periodu uzslāņojumiem, kas laika gaitā (arī sākot no 20.gs.2.p.) nav degradējuši arhitektonisko un pilsētbūvniecisko potenciālu, bet cēluši tā vērtību.

Lai noteiktu katras ēkas autentiskumu, vērtēti vairāki kritēriji – ēkas apjoms un jumts, būvgaldniecības izstrādājumi, kā arī apdare, detaļas un dekors. Atsevišķi rādītāji konkrētām ēkām ir arī zemāki, tomēr kopējais vērtējums Kuldīgas vēsturiskajam centram ir augsts. Augsta un ļoti augsta autentiskuma pakāpe kopumā ir nedaudz vairāk kā 75% ēku. Neiztrūkstošs šajā vērtējumā ir vides faktors un apstākļi, ka pilsēta attīstījies vienmērīgi (varētu teikt arī lēni) bez būtiskas steigas. Īpaši pēdējos gadu desmitos noteicošs ir arī cilvēku finansiālais stāvoklis un pieejamie līdzekļi, kas izmantojami vēsturiskā mantojuma saglabāšanā vai "uzlabošanā". Diemžēl lielu vēsturisko būvgaldniecības izstrādājumu zaudējumu pilsēta piedzīvojusi 20.gs.2.pusē veiktajos kapitālajos remontos. Vēl nesen cilvēku nezināšanas un, iespējams, bezatbildības dēļ, turpinājās vēsturisko logu un durvju iznīcināšana, ko šobrīd ierobežo pilsētas būvnoteikumi.

Nenovērtējama ir gan sabiedriskās, gan pilsoniskās dzīves klātbūtne visā vēsturiskā centra teritorijā, tam, ka šis centrs nav kļuvis par Valsts sargātu kultūrvēsturisku pieminekli, bet ir saglabājis savu primāro funkciju būt dzīvojamai videi. Tas nozīmē, ka iekšpagalmos, kas paceļ vides autentiskuma līmeni, saglabājušās saimnieciska rakstura palīgceltņi, puķu dobes un vairāk pie teritorijas robežas Ventas pusē arī iekopti dārziņi ar augļu kokiem un vide joprojām funkcionē kā 19.gs.2.pusē un 20.gs.sākumā. Kā piemēri minami pagalmi Alekšupītes pusē Baznīcas ielā posmā no Skolas ielas līdz Katrīnas baznīcai, Policijas ielā 10, 12, Upes ielā 5-9, daļai ēku Rumbas ielā u.c.

Ēku inventarizācijā gūts detalizēts priekšstats par vairākiem kritērijiem vēsturiskās apbūves autentiskumam. Noskaidrots, ka apsekotajā vēsturiskā centra teritorijā, neskaitot pēc vēsturiskajiem analogiem būvētās ēkas un nevērtētās ēkas, saglabāties 83% ēku ar ļoti augstu, 12% ar augstu, 5% ar vidēju apjoma un jumta autentiskumu. Tikai 3 ēkām tā ir zem 40%.

Zemāki rādītāji ir fasāžu apdarei, detaļām un dekoram. Ļoti augsts autentiskums ir 44% ēku, augsts – 25%, vidējs – 12, zems – 13% un ļoti zems 6%.

Būvgaldniecības autentiskuma līmenis ir viszemākais. Pusi - 52% sastāda ēkas ar ļoti zemu autentiskuma pakāpi. Otru pusi samērā līdzīgās daļās daļa ēkas ar ļoti augstu -9%, augstu – 12%, vidēju – 13%, un zemu – 14% autentiskuma pakāpi.

3.4. Ielas ainava

Kuldīgas vēsturiskā centra teritorijā visas ielas ainavas, ar nelieliem izņēmumiem, raksturojamas kā kultūrvēsturiski nozīmīga un autentiska pilsētvides teritorija. Šeit būtiskāk atzīmēt ielas vai skata punktus, kas ieguvuši ikonisku vai pilsētu simbolizējošu nozīmi un saglabājami bez pārveidojumiem (AMI-9).

- Alekšupītes abu krastu apbūve skatā no to šķērsojošā tiltiņa Pasta ielā abos virzienos;
- Alekšupītes abu krastu apbūve skatā no Skolas ielas tiltiņa Pasta ielas virzienā un kreisais krasts virzienā uz Ventu;
- skats no Ventas tilta centra virzienā;
- Baznīcas ielas Rātslaukuma virzienā orientējoši skatā no Skolas ielas;
- Skats ēkas Baznīcas ielā 10 virzienā no Rātslaukuma;
- Liepājas ielas apbūve skatā no Dzirnavu ielas, ietverot ēkas Liepājas ielā Nr.13-9, 8;
- Skats no Baznīcas ielas pa Liepājas ielu;
- Pasta iela virzienā no Baznīcas ielas;
- skati no Jelgavas un Mucenieku ielas stūra Kalna un Rumbas ielas virzienā;

Neskatoties uz augsto kultūrvides autentiskuma pakāpi, vēsturiskajā centrā izveidojušās zonas, kas nav atbilstošas pilsētas apbūves raksturam un principiem, līdz ar ko rada nesakārtotas un haotiski izveidojušās apbūves iespaidu, nav telpiski uztveramas ne kā kvartāls, ne skvērs. Šādām teritorijām rekomendējams atjaunot telpiski un arhitektoniski piemērotu apbūvi gar ielas fronti vai vēsturisko ēku vietās. Pie tādām vietām pieskaitāms kvartāls starp Policijas, Baznīcas, Kaļķu ielu un Šķērsielu, kur ir liels vēsturisko ēku zudums. Līdz ar to kvartāla teritorija no Policijas ielas praktiski nav norobežota, pilnībā zudusi arī vēsturiskā Siena tirgus laukuma robeža. Līdzīga situācija izveidojusies arī kvartālā starp

Jelgavas ielas pāra numuru pusi un Kalna ielu, ap ēkām Nr.18 un 20 Kalna ielā, kvartāla robežās līdz Aleksūpītei. Varētu risināt jautājumu par zudušās ēkas Baznīcas ielā 16 telpiski un arhitektoniski atbilstoša apjoma atjaunošanu, jo tā vēl eksistēja līdz 20.gs.vidum un aizņēma būtisku vietu perspektīvajā skatā no Katrīnas baznīcas puses. Līdzīga situācija gruntsgabalos Liepājas ielā 10 un Jelgavas ielā 11. un kvartālā starp Strautu un Raiņa ielu.

Vēsturiskajā centrā izveidojušās arī citas funkcionāli neizmantotas un nesakārtotas zonas, kā pašreizējā teritorija Jelgavas ielas nepāra numuru pusē no ēkas Nr.3 līdz Mucenieku ielai, kas nav uztverama kā parks vai skvērs, vai laukums pie ēkām Ventspils ielā 5 un 7. Šajās vietās rekomendējams labiekārtojums. Nepieciešama arī stūra organizācija Ventspils un Kaļķu ielas krustojumā Ventspils ielas nepāra Nr. pusē, ko, iespējams, varētu risināt ar apstādījumu palīdzību.

3.5. Vārti un žogi

Kuldīgas vēsturiskajos attēlos nevar neievērot augstos un blīvos dēļu žogus, kas ierobežo gruntsgabalus ielas pusē (piemēram, Upes ielā, Kalna ielā). Vietās, kur apbūves gabali šauri, starp ēkām bijuši tikai vārti kā Jelgavas ielā 12 no Rumbas ielas puses. Centrālajās ielās, protams, vārti sastopami daudz retāk. Šobrīd pilsētas būvnoteikumiem atbilstoši caurredzami žogi saglabājušies tikai pie privātmājām, bet vārti starp ēkām praktiski zuduši (nedaudz atšķirīgi no vēsturiskajiem vārti atjaunoti Raiņa ielā starp ēkām Nr.4a un 6). Starp ēkām Liepājas ielā 13 un 15 un Baznīcas ielā 17, lit.002 un Skolas ielā 2 saglabājušies vārtu paloda. Kā liecība par kādreizējiem vārtiem, vairāku ēku sienās saglabājušies viru kāši (Policijas ielā 12, Baznīcas ielā 19 u.c.).

Vairākas teritorijas ēkas un to grupas veido ielas fronti ar augstu autentiskumu. Šajās zonās būtu pieļaujama vēsturiskajiem analogās formās veidotu žogu izveide. Upes ielā 5, 7, 9; Rumbas ielā 3-9.

3.6. Palīgēkas jeb "fona" apbūve

Raksturīgs iekšpagalmu elements – malkas šķūņi un koka vai mūra saimniecības ēkas, kas domātas mājas īrnieku mantu nolikšanai, kā arī dažāda veida saimnieciskām darbībām. Starp

esošajām palīgēkām tikai neliela daļa uzskatāmas par sākotnējām. Atsevišķas saimniecības ēkas pārbūvētas par dzīvojamām kā Policijas ielā 6a. Vēsturiskās palīgēkas būvētas gan kā vienkārša, gan divstāvu ēkas ar apvienotu funkciju. Vienkārša mūra stāva ēka saglabājusies Policijas ielā 4, bet koka - Policijas ielā 6a, lit.002. Gruntsgabalā Kaļķu ielā 2 būvēta saimniecības ēka, apvienojumā ar dzīvojamo funkciju. Divstāvu ēkas ir jauktā mūra - koka konstrukcijā, piemēram, Jelgavas ielā 3, lit.002 (atjaunots), Liepājas ielā 12, lit.002, vai arī tikai no koka. Koka saimniecības ēku kvalitatīvas paraugi saglabājušies Baznīcas ielā 17, lit.002 un Baznīcas ielā 7a.

Par Kuldīgai simbolisku būvi uzskatāma palīgēku rinda apvienojumā ar nelielu dzīvojamo daļu, kas garā posmā ar gandrīz "aklu" mūra sienu vērsta pret Rumbas ielu. Šobrīd daļa ēkas iebūvētas garāžās, bet daļa pilnībā sabrukusi, tomēr būtu jāpieliek visas pūles, lai saglabātu šo pilsētai un ielai arhitektoniski un vēsturiski nozīmīgo "sienu".

Kopumā pagalmos esošās saimniecības ēkas pakļautas lielākam iznīcības riskam nekā dzīvojamās mājas. Pašreiz Kuldīgas vēsturiskajā centrā saglabājusies malkas apkure un palīgēkas tiek aktīvi izmantotas. Pēc ēku pieslēgšanas pilsētas siltumtīklam arvien samazināsies būtisko fona apbūves elementu funkcionālā nepieciešamība, kas momentā radīs tās izzušanas draudus.. To ievērtējot, būtu nepieciešams būvnoteikumos iestrādāt punktus, kas paredzētu "fona" apbūves kā kultūrvēsturisku pilsētbūvniecības elementu saglabāšanu. Intīmā vide, kas veidojas iekšpagalmos, pateicoties palīgēku un malkas grēdu klātbūtnei (īpaši Kuldīgai raksturīgas apaļas krautnes) ir neatņemama vēsturiskā centra apbūves specifika un autentiskuma sastāvdaļa.

4. FASĀŽU KRĀSOJUMU INVENTARIZĀCIJAS REZULTĀTI

Uz reāli dabā konstatētā materiāla bāzes izstrādāts kopsavilkums tabulas veidā par katram periodam raksturīgāko ēku koloristiku. Izvēlētas maksimāli 8 ēkas, kurām konstatēta vispilnīgākā apdares sistēma, ieskaitot detaļas un būvgaldniecības izstrādājumus. Tabulā fiksētie toņi parāda apskatāmā laika perioda ēku apdares tendences, piemēram, polihroms vai monohroms krāsojums. Izstrādājot ēkas krāsu pasi, iespējams izvēlēties ēkai konkrētu vēsturisku krāsojuma sistēmu vai savstarpēji kombinēt laika periodā raksturīgos fasāžu un detaļu toņus citā kombinācijā.

Apdares inventarizāciju anketas uzskatāmas par informējošām. Tā kā kontrolzondāžas veiktas ļoti ierobežotā apjomā un krāsu toņus precizējot vizuāli, tad iespējamās būtiskas korekcijas. Veicot ēku apdares pilna spektra izpēti inventarizācijā uzrādītie toņi varētu tikt precizēti, kā arī mainīti apdares slāņu datējumi. Korekcijas nepārprotami ieviesīs lielāku apjoma un skaita atsegumi ar tonālām salīdzināšanas iespējām. Atsevišķas izmaiņas varētu tikt ieviestas arī fasāžu remonta laikā, atsedzot vēsturiskās konstrukcijas, kas būtiski izmaina ēkas vai tās daļas datējumu. Tomēr iegūtais materiāls uzskatāms par pietiekamu, lai varētu izdarīt secinājumus un izmantot turpmākajā darba gaitā.

Katra perioda fasāžu plaknes raksturīgākie krāsojumi atspoguļoti kartogrammā (visai ēkai esošajā plāna konfigurācijā parādīts viens tonis, neizdalot atsevišķi detaļas un piebūves, ko nepieļauj kartogrammas mērogs), kas sniedz vizuālu priekšstatu par vēsturiskā centra vizuālo tēlu šajā laikā. Kartogrammā krāsu toņi veidoti saskaņā ar NCS krāsu sistēmu un apskatāmi tikai izdrukātā veidā vai PDF formātā. AutoCAD programmā, kas izmantota tās izveidei, nav iespējams iegūt reālajai situācijai neatbilstošus toņus. Kartogrammā ar dažādiem rastriem (skat. paskaidrojumus) parādītas arī ēkas, kurām iepriekšminēto iemeslu dēļ apdare nav apsekota. Bez aizpildījuma atstātas ēkas, kas konkrētajā periodā vēl nav uzbūvētas.

4.1. Fasāžu krāsojumi līdz 1800.gadam

Apsekotajā Kuldīgas pilsētas vēsturiskā centra daļā saglabājušās 24 ēkas, kuru celšanas laiks datējams ar laika periodu līdz 1800. gadam. No tām lielākā daļa (izņemot sešas ēkas) ir celtas 18. gs. Līdz 1800. gadam pārsvarā būvētas guļbūves (kopā 15 ēkas), retāk

sastopamas mūra ēkas (8 ēkas), un tikai viena pildrežģu konstrukcijā būvēta māja (celta 16. /17. gs. tipoloģiski atšķirīga no citām vēsturiskām ēkām Kuldīgas centrā).

Tikai sešas no šī perioda ēkām saglabājušas liecības par sākotnējiem fasādes krāsojumiem un bija pieejamas apsekošanai. Pārējām celtnēm sākotnējo apmetumu vai krāsas slāni klāj vēlāki uzslāņojumi (jaunāks apmetums, apšuvums u.tml.). Nevienai no apsekotajām ēkām nav saglabājušies 18. gs. vai vecāki logi un slēgi (izņemot ēku Pasta ielā 5, kur fasādē pret Alekšupīti saglabājies 18. gs. logs un slēģis, kas nav pieejami apsekošanai). Tikai Katrīnas baznīcā (Baznīcas iela 33) saglabājušās 18. gs. durvis, kurām bija iespējams noteikt sākotnējo krāsojumu. Durvis krāsotas vēsā *zilganpelēkā* tonī ar eļļas krāsām.

Gludi apmestas mūra ēkas bez dekoratīviem elementiem vai ar vienkāršām starpdzegām gala fasādēs tikušas balsinātas ar kaļķu krāsu visā sienas plaknes augstumā, tai skaitā arī cokola daļā. Iespējams arī atšķirīgs cokola daļas krāsojums sodrēju melnā tonī. Mūra ēkām esošā koka dzega krāsota dzeltenbrūnā tonī ar lineļļas krāsu.

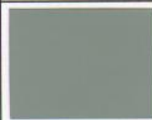
Ja mūra ēkas fasādē ir reljefi izcelti rusti, ēkas vizuālais tēls veidots polihromi. Fasādes pamatplakne krāsota tumšā spilgti sārta tonī, cokola daļa sodrēju melna, bet reljefās detaļas kaļķu baltā tonī.

Koka guļbūvēm fasāžu krāsojums veikts tieši uz baļķiem, izmantojot gan t.s. "miltu krāsu", gan darvu. Fasādes pamatplakne tādejādi iegūst spilgtu, piesātinātu toni. Apsekojot Kuldīgas vēsturisko centru, konstatēts viens spilgti okera dzeltens fasādes krāsojums un viena darvota ēka. Darvai piejaukti sodrēji, tā iegūstot dziļi melnu toni.

Izvērtējot apsekošanā iegūtos rezultātus, var izšķirt piecus fasāžu krāsojumus, kas sniedz daļēju ieskatu senākā perioda polihromijā (skat. tabulu *Raksturīgie fasāžu krāsojumi līdz 19.gs. sākumam.*). Tomēr jāatzīmē, ka apsekošanai bija pieejamas vien dažas 18. gs. apbūves ēkas un iegūtā informācija varētu būt nepietiekoša pilnvērtīgai tā laika fasāžu krāsojuma interpretācijai. Tāpēc veicot minēto vecāko ēku remontu, obligāti vajadzētu veikt pilna spektra izpēti. Arī pilsētas vēsturiskā centra inventarizācijā apsekoto ēku fasāžu krāsojumiem iespējamas izmaiņas, atsedzot lielākus sākotnējo fasāžu laukumus.

RAKSTURĪGIE FASĀŽU KRĀSOJUMI

LĪDZ 19.GS. SĀKUMAM.

fasādes pamatplakne					
	kaļķu balts	kaļķu balts	koši rozā	koši oranžs	sodrēju melns (darva)
dekoratīvie elementi				Nav saglabājušies.	Nav saglabājušies.
		silti zaļganbrūns	kaļķu balts		
cokols				Nav pie- ejams apsekošanai.	Nav pie- ejams apsekošanai.
	kaļķu balts	iespējams sodrēju melns	sodrēju melns		
durvis					
	zilganpelēks				
logi					
slēgi					
piezīmes	Krāsojums konstatēts mūra sab- iedriskajām ēkām.	Krāsojums konstatēts mūra dzivo- jamai ēkai Baznīcas ielā 34.	Krāsojums konstatēts mūra dzivo- jamai ēkai Baznīcas ielā 22.	Koka šķautņu gulbūve ar krāsotu ēkas fasādi Pasta ielā 3.	Koka gulbūve (?) ar darvotu ēkas fasādi Kalna ielā 2.
	Krāsojums izpildīts uz kaļķa apm- etuma ar kaļķa krāsām.	Fasādes pa- matplakne krāsota mo- nohroma, neizceļot detālas. Krāsojums izpildīts uz kaļķa apm- etuma ar kaļķa krāsām.	Krāsojums izpildīts uz kaļķa apm- etuma ar kaļķa krāsām. Atbilstošs 18.gs. būvde- taļas nav saglabājušās.	Atbilstošs 18.gs. būvde- taļas un dekoratīvie elementi nav saglabājušies.	Atbilstošs 18.gs. būvde- taļas un dekoratīvie elementi nav saglabājušies.
	Durvju krā- sojums attie- cināms uz 18.gs., izpil- dīts ar eļļas krāsām.	Dek. elem. krāsojums attiecināms uz koka jumta dzegu. Izpildīts ar eļļas krāsām.			

4.2. Fasāžu krāsojumi no 1800.gada līdz 1840.gadam

Kopumā laika perioda no 1800. gada līdz 1840. gadam fasāžu krāsojums konstatēts 16 ēkām, no tām 12 mūra ēkām, 3 koka ēkām un 1 jaukta materiāla ēkai. Lielākoties krāsojums saglabājies nepilnīgi. Daļai ēku saglabājies tikai fasādes pamattonis, citām tikai cokola vai galdniecības izstrādājumu krāsojums. Tas saistīts ar vēlāko remontu laikā veiktajām izmaiņām – apmetumu un apšuvuma dēļu, kā arī būvgaldniecības izstrādājumu nomaiņu. Pilns fasādes krāsojums saglabājies tikai ēkai Kalna ielā 13.

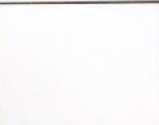
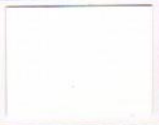
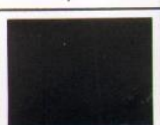
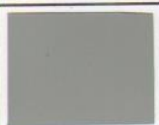
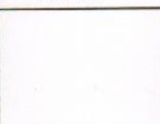
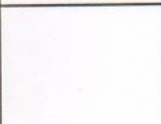
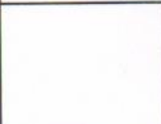
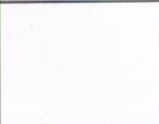
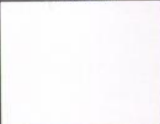
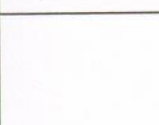
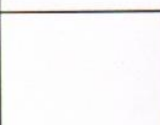
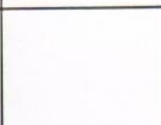
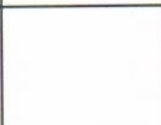
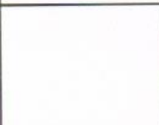
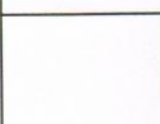
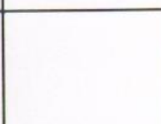
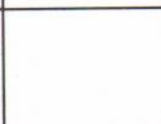
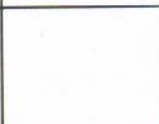
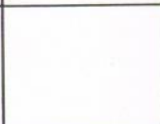
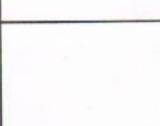
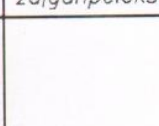
Periodam raksturīgo ēku fasāžu arhitektūra atturīga. Mūra ēkām fasāžu plaknes gludi apmestas. Daļa ēku bez dekora, citas ar nelielām taisnstūrainām mūrētām palodzēm un starpdzegām. Jumta dzegas vai nu mūrētas, vai arī koka. Ēkai Baznīcas ielā 27 stūros reljefi rusti. Apkopojot inventarizācijas laikā iegūto informāciju, var izdalīt 19.gs. sākuma – 1840.gadu ēku krāsojuma pamatprincipus. Ēkām bez reljefā dekora fasādes krāsotas monohromi vienā tonī. Reljefais dekors parasti krāsots kaļķu balts. Ēkai Baznīcas ielā 34 koka dzega krāsota pelēka. Fasāžu plaknēm izmantoti gaiši toņi – kaļķu balsinājums, dzeltens, rozā, pelēks. Cokoli krāsoti tumši pelēki vai sodrēju melni. Iespējams - arī citām ēkām, līdzīgi kā ēkai Baznīcas ielā 29 fasāžu stūros bijuši krāsoti iluzori rusti. Lai to konstatētu, nepieciešami lielāki sākotnējā krāsojuma, kuru klāj vēlāki uzslāņojumi, kontrollaukumu atsegumi.

Būvgaldniecības izstrādājumi krāsoti brūnos un zaļganos toņos. Ēkai Kalna ielā 13 durvis un logu slēgi krāsoti vienā tonī, logu tonis nedaudz gaišāks. Iespējams, šāds princips ievērots arī citām ēkām.

Atšķirība fasāžu krāsojumu tonalitātē starp mūra ēkām un koka ēkām nav nosakāma, jo koka ēku fasāžu pamattonis nav saglabājies. Apmestās daļas, visticamāk, krāsotas ar kaļķa krāsām (retos gadījumos iespējams arī līmes krāsu pielietojums) koka daļas – ar linellās krāsām .

Balstoties uz inventarizācijas gaitā iegūto informāciju, izstrādāti 19.gs.sāk. - 1840.gadiem raksturīgāko ēku krāsojumu paraugi (skat. tabulu *Raksturīgie fasāžu krāsojumi no 1800. gada - 1840. gadam*). Tā kā lielākoties krāsojums saglabājies nepilnīgi, bija iespējams izveidot tikai vienu pilnu fasādes krāsojuma sistēmu. Pārējos gadījumos trūkstošo elementu krāsojumu ieteicams piemeklēt pēc analogiem, ievērojot atbilstošajam periodam raksturīgos fasāžu krāsojuma principus.

**RAKSTURĪGIE FASĀŽU KRĀSOJUMI
NO 1800.GADA LĪDZ 1840.GADAM.**

fasādes pamatplakne								
	kaļķu balts	zilpelēks	silti pelēks	ļoti gaiši rozā	tumši rozā	gaiši dzeltens	koši dzeltens	1.st. mūra smilšu rozā
dekoratīvie elementi								
	k.jumta dzega silti pelēka	kaļķu balts	kaļķu balts				kaļķu balts	2.st. koka koši sarkanbrūns
cokals								
	sodrēju melns	pelēks	sodrēju melns	zilganpelēks	sodrēju melns	sodrēju melns	sodrēju melns	iespējams sodrēju melns
durvis								
	sarkanbrūns	t.zilpelēks		silti zaļganpelēks				
logi								
				pelēcīgi zaļš				
slēgi								
				silti zaļganpelēks				
								
			iluzori sturu rusti: q.zaļganbrūns					
piezīmes	Krāsojuma sistēma izvei- dota, pama- tojoties uz vairākās mūra ēkās iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izvei- dota, pama- tojoties uz mūra ēkā Baznīcas ielā 27 iegū- to informāciju	Krāsojuma sistēma izvei- dota, pama- tojoties uz mūra ēkā Baznīcas ielā 29 iegū- to informāciju	Krāsojuma sistēma izvei- dota, pama- tojoties uz mūra ēkā Kalna ielā 13 iegūto infor- māciju.	Krāsojuma sistēma izvei- dota, pama- tojoties uz vairākās mūra ēkās iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izvei- dota, pama- tojoties uz mūra ēkā Baznīcas Jelgavas ielā 22 iegū- to informāciju	Krāsojuma sistēma izvei- dota, pama- tojoties uz mūra ēkā Jelgavas ielā 19 iegū- to informāciju	Krāsojuma sistēma izvei- dota, pama- tojoties uz tipoloģiski vienīgo 19.gs.sākuma ēku ar mūra cokolstāvu un koka 2.st. Jelgavas ielā 1.
	Krāsojums izpildīts uz kaļķa apm- etuma ar kaļķa krāsām.	Krāsojums izpildīts uz kaļķa apm- etuma ar kaļķa krāsām.	Krāsojums izpildīts uz kaļķa apm- etuma ar kaļķa krāsām.	Krāsojums izpildīts uz kaļķa apm- etuma ar kaļķa krāsām.	Krāsojums izpildīts uz kaļķa apm- etuma ar kaļķa krāsām.	Krāsojums izpildīts uz kaļķa apm- etuma ar kaļķa krāsām.	Krāsojums izpildīts uz kaļķa apm- etuma ar kaļķa krāsām.	
	Durvis krā- sotas ar linellās krāsām.	Durvju krā- sojums aiz- gūts no koka ēkas Raiņa ielā 5, tās fasāde arī bijusi krāsota gaiši pelēkā tonī.	Ēkas stūros krāsoti iluzori rusti ar tumši pelēku kontūrlīniju.	Durvis, logi un slēgi krā- soti ar lin- ellās krāsām.				
	Jumta dzega var būt arī balsināta.							

4.3. Fasāžu krāsojumi no 1840.gada līdz 19.gs. 3.ceturksnim

Kopumā attiecīgā laika perioda fasāžu krāsojums konstatēts 65 ēkām, no tām 48 mūra ēkām, 4 apmestām koka ēkām, 8 koka ēkām un 5 jaukta būvmateriāla ēkām (no tām 3 ēkām 1.stāvs mūra, 2.stāvs – koka). Kaut arī vēlāku remontu laikā vietām labots apmetums, lielākajai daļai ēku bija iespējams noteikt fasādes pamattoni, dekoratīvo elementu un cokola krāsojumu. Mazāk saglabāties būvgaldniecības izstrādājumu krāsojums, jo daudzviet tie nomainīti. Pilns fasādes krāsojums saglabāties tikai ēkai Baznīcas ielā 34.

Šis laika periods raksturīgs ar ļoti aktīvu būvniecību. Tiek uzceltas vai kapitāli pārbūvētas 49 ēkas. Neskatoties uz celtniecības uzplaukumu, ēku fasāžu arhitektūra lielākoties atturīga. Lielākā daļa ēku ir vienkārša. Perioda beigās celtas arī divu un trīs stāvu ēkas. Mūra ēkām fasāžu plaknes gludi apmestas ar nelielām taisnstūrainām mūrētām palodzēm un starpdzegām. Retāk izmantoti vienkārši pilastri un lizēnas, kas novietotas fasādes stūros vai centrālajā daļā. Reljefais fasāžu dekors vērsts pret ielu. Jumta dzegas vai nu mūrētas, vai arī koka. Apkopojot inventarizācijas laikā iegūto informāciju, var izdalīt 1840.gadu – 19.gs.3.cet. ēku krāsojuma pamatprincipus. Reljefais dekors parasti izcelts ar gaišāku toni vai arī krāsots kaļķu balts. Bieži sastopamas arī monohromi krāsotas fasādes bez izceltām detaļām (~1/3 gadījumu). Mūra ēku fasāžu plaknēm izmantoti kaļķu balsinājuma, dzeltenī, rozā, pelēki, rūsgani toni. Cokoli krāsoti tumši pelēki vai sodrēju melni. Atsevišķos gadījumos arī cokoli krāsoti fasādes tonī. Šajā laikā tiek celtas arī ēkas ar principiāli jaunu fasādes apdari, kurā kā estētiska vērtība izcelts sarkano ķieģeļu mūrējums un to dabiskais tonis. Tikai vienā gadījumā konstatēta krāsota ķieģeļu fasāde, kas pēc tam dekoratīvi izšuvota (Kalna ielā 19).

Koka ēku fasāžu plakņu krāsojumā, atšķirībā no mūra ēkām, tiek izmantoti zaļie toni. Sastopami arī sarkanbrūni, retāk – dzeltenī toni.

Būvgaldniecības izstrādājumu krāsojumā pamatā izmantota āderējuma tehnika. Izmantoti arī monohromi krāsojumi zaļganos, pelēkos un tumši brūnos toņos, logi bieži krāsoti balti, gaiši pelēki, silti zaļganbrūni vai āderēti tāpat kā durvis. Slēgi visbiežāk krāsoti durvju vai logu tonī.

Ēku fasādes apmestas ar kaļķu javas apmetumu un krāsotas, visticamāk, ar kaļķa krāsām (retos gadījumos iespējams arī līmes krāsu pielietojums) koka daļas – ar lineļlas krāsām, bet koka fasādes, iespējams, ar t.s. „miltu krāsu”.

Balstoties uz inventarizācijas gaitā iegūto informāciju, izstrādāti 1840.gadu – 19.gs.3.cet. raksturīgāko ēku krāsojumu paraugi (skat. tabulu *Raksturīgie fasāžu krāsojumi no 1840. g. - 19. gs. 3. ceturksnim.*). Lai arī lielākoties krāsojums saglabājies nepilnīgi, izveidotas vairākas pilnas fasāžu krāsojuma sistēmas, kas iegūtas apvienojot no tipoloģiski līdzīgām ēkām iegūto informāciju. Pārējos gadījumos trūkstošo elementu krāsojumu ieteicams piemeklēt pēc analogiem, ievērojot atbilstošajam periodam raksturīgos fasāžu krāsojuma principus.

RAKSTURĪGIE FASĀŽU KRĀSOJUMI NO 1840.GADA LĪDZ 19.GS.3.CETURKSNIM.

fasādes pamatplakne								Nekrāsota kieģeļu fasāde.
	kaļķu balts	dzeltens	pelēkrozā	gaiši zaļš	sarkanīgi brūns	silti pelēks	tumši pelēks	
dekoratīvie elementi								Nekrāsoti kieģeļu dekoratīvie elementi.
	kaļķu balts	kaļķu balts	kaļķu balts	balts	gaiši pelēks	kaļķu balts	kaļķu balts	
cokols				nav informācijas par koka ēku cokola krāsojumu				Nekrāsots kieģeļu cokols.
	zilganpelēks	sodrēju melns	tumši pelēks		tumši pelēks	tumši pelēks	loti tumši pelēks	
durvis	 f: dz:	 f: dz:	 f: dz:	 f: dz:	 f: dz:	 f: dz:	 f: dz:	
	zaļš	āderējums	tumši brūns	zaļpelēks	brūns	āderējums	āderējums	āderējums
logi	 f: dz:				 f: dz:	 f: dz:	 f: dz:	
	brūns	balts	balts	balts	gaiši pelēks	āderējums		gaiši dzeltenīgs
slēgi	 f: dz:				 f: dz:	 f: dz:	 f: dz:	
	brūns	balts			brūns	āderējums		āderējums
piezīmes								
Krāsojuma sistēma izve- dota, pama- tojoties uz vairākās mūra ēkās iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izve- dota, pama- tojoties uz vairākās mūra ēkās iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izve- dota, pama- tojoties uz vairākās mūra ēkās iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izve- dota, pama- tojoties uz vairākās mūra ēkās iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izve- dota, pama- tojoties uz vairākās mūra ēkās iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izve- dota, pama- tojoties uz vairākās mūra ēkās iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izve- dota, pama- tojoties uz vairākās mūra ēkās iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izve- dota, pama- tojoties uz vairākās mūra ēkās iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izve- dota, pama- tojoties uz vairākās mūra ēkās iegūto informāciju.
	Krāsojums izpildīts uz kaļķa apm- etuma ar kaļķa krāsām.	Krāsojums izpildīts uz kaļķa apm- etuma ar kaļķa krāsām.	Krāsojums izpildīts uz kaļķa apm- etuma ar kaļķa krāsām.	Krāsojums izpildīts uz kaļķa apm- etuma ar kaļķa krāsām.	Krāsojums izpildīts uz kaļķa apm- etuma ar kaļķa krāsām.	Krāsojums izpildīts uz kaļķa apm- etuma ar kaļķa krāsām.	Krāsojums izpildīts uz kaļķa apm- etuma ar kaļķa krāsām.	Krāsojums izpildīts uz kaļķa apm- etuma ar kaļķa krāsām.
Durvis, logi un slēgi krāsoti ar linellas krāsām.	Durvis, logi un slēgi krāsoti ar linellas krāsām.	Durvis, logi un slēgi krā- soti ar lin- ellas krāsām.	Durvis un logi krāsoti ar linellas krā- sām.	Domājams, krāsojums izpildīts ar linellas krāsām.	* Sastopamas ēkas ar mo- nohromu fa- sādes krāso- jumu, kā arī ar melnu cokolu.	Durvis, logi un slēgi krā- soti ar lin- ellas krāsām.	* Sastopamas ēkas ar mo- nohromu fa- sādes krāso- jumu, neiz- celot detaļas.	* Sastopama ēka ar krāso- jumu, neiz- celot detaļas.
		* Sastopamas ēkas ar mo- nohromu fa- sādes krāso- jumu, kā arī ar pelēku cokolu.	* Sastopamas ēkas ar melnu cokolu.		* Dekoratievie elementi un būvdetaļas, bijušas arī balts.			

4.4. Fasāžu krāsojumi 19.gadsimta 4.ceturksnī

Kopumā uz šo laika periodu fasāžu apdare konstatēta 72 ēkām, no tām 58 mūra, 9 koka un 5 jaukta materiāla ēkām. Lielākajai daļai ēku bija iespējams noteikt fasādes pamattoni un dekoratīvo elementu krāsojumu. Ievērojami mazāk saglabājusies informācija par cokola daļas krāsojumu, jo šai ēkas daļai visbiežāk mainīts apmetums. Tāpat nepilnīga informācija iegūta par būvgaldniecības izstrādājumu krāsojumu, jo daudzviet tie nomainīti vai vēlākos remontos tiem noņemti vēsturiskie krāsas slāņi. Pilns fasādes krāsojums saglabājies ēkai Baznīcas ielā 19.

No apsekotajām ēkām 19. gs. 4. ceturksnī uzceltas 20. Puse no tām ir apmestas mūra celtnes ar bagātīgi dekorētu fasāžu apdari (10 ēkas) un 2 vienkāršākas apmestas mūra ēkas. Greznākajām ēkām ir raksturīgs fakturēts fasāžu apmetums, rustojums, pilastri, ar profilējumu un/vai iedziļinājumu fasādē uzsvērtas durvju un logailas, jumta daļa rotāta ar parapetiem. Dekoratīvais noformējums atblāzmo vēsturisko stilu elementus historismam raksturīgā veidā. Bagātīgais dekors likts tikai pret ielu vērstajām fasādēm. Šādām ēkām raksturīgs kaļķu balta, pelēka, tumši pelēka, gaiši dzeltena, zilgana vai sārti brūna toņa fasādes pamatplaknes krāsojums. Dekoratīvie elementi (starpdzegas, dzegas, profilētas ailu apmales, lizēnas, pilastri u.tml.) visbiežāk krāsoti kaļķu balti. Nereti tie krāsoti tumšāki vai nedaudz gaišāk tonī kā pamatplakne. Ēku cokoli krāsoti tumši pelēki vai melni, retāk izmantots tonāli nedaudz tumšāks krāsas tonis kā fasādes pamatplaknes apdarei. Aptuveni 1/4 gadījumu ēku fasādes krāsotas monohromi, neizceļot detaļas. Šāds krāsojums sastopams arī ēkām ar greznu fasāžu apdari kā, piemēram, ēkai Kalna ielā 25.

Apmestām koka ēkām, kas 19.gs. 4. ceturksnī tikušas pārkrāsotas, raksturīgi tādi paši krāsojuma principi kā apmestām mūra ēkām.

Piecas no atlikušajām šajā periodā būvētajām ēkām ir neapmestas ķieģeļu būves. Kopumā vienkārša ķieģeļu arhitektūra bez bagātīga fasāžu dekora. Tai raksturīgas ar taisnu profilu izmūrētas palodzes un pakāpjveida ķieģeļu dzegas. 19.gs. pašās beigās „ķieģeļu arhitektūru” papildina dekoratīvs pret ielu vērstās fasādes apmetums 1. stāva līmenī un arhitektonisko detaļu izcēlums 2. stāva līmenī (ēka Liepājas ielā 13), kas vēlāk būs ļoti raksturīgs 20.gs. sākuma arhitektūrai. Raksturīgi, ka ķieģeļu arhitektūra šajā periodā netiek krāsota. Izņēmumi ir tās ēkas, kas būvētas tuvāk gadsimta beigām. Tad fasādes, pirms dekoratīvā šuvējuma uzlikšanas, krāsoja tieši pāri ķieģeļiem rūsganā tonī, kas tuvs sarkano ķieģeļu dabīgajam

tonim.

Tikai trīs no perioda jaunbūvēm ir koka ēkas. Tām visām fasādes apšūtas ar dekoratīvu dēļu apšuvumu vai arī uzlikti atsevišķi kokā veidoti arhitektoniskie dekori (pilastrī, sandriki, ailu ierāmējums u.tml.). Koka ēku fasādes krāsotas monohromi tumšos sarkanbrūnos, retāk dzeltenbrūnos un zaļganos toņos. Logu un durvju apmales varēja būt krāsotas tonāli nedaudz tumšāk kā fasādes pamatplakne, bet jumta dzega arī pelēka.

Būvgaide izstrādājumu krāsojumā pamatā izmantota āderējuma tehnika. Izmantoti arī monohromi krāsojumi brūnos, pelēkos, zaļganos un baltos toņos. Pārsvārā durvis, logi un slēgi krāsoti vienādi, tomēr sastopami arī gadījumi, kad logi krāsoti balti, gaiši pelēki vai silti brūni, tādējādi atšķiroties no tumšākajiem slēgiem un durvīm.

Agrākos periodos celtās ēkas 19. gs. 4. ceturksnī lielākoties tikušas pārkrāsotas (izņemot ķieģeļu arhitektūru un atsevišķas mūra mājas).

Ēku apmesto daļu, kā arī neapmesto ķieģeļu sienu krāsošanai, visticamāk, izmantotas kaļķa krāsas (retos gadījumos iespējams arī līmes krāsu pielietojums), koka daļas krāsotas ar lineļlas krāsām.

Balstoties uz inventarizācijas gaitā iegūto informāciju, izstrādāti šim periodam raksturīgākie ēku krāsojumu paraugi (skat. tabulu *Raksturīgie fasāžu krāsojumi 19. gs. 4. ceturksnim.*). Katram no piedāvātajiem paraugiem par pamatu ir izraudzīta viena tipiskākā ēka, par kuras fasāžu apdari saglabājusies vispilnīgākā informācija. Trūkstošo elementu krāsojumus piemeklēts pēc analogiem, ievērojot atbilstošajam periodam raksturīgos fasāžu krāsojuma principus.

RAKSTURĪGIE FASĀŽU KRĀSOJUMI

19.GS. 4. CETURKSNIS.

fasādes pamatplakne								Nekrāsota sarkano kriegļu fasāde.
	kalķu balts	gaiši pelēks	gaiši zilgans	tumši pelēks	gaiši dzeltens	sārti brūns	tumši sarkanbrūns	
dekoratīvie elementi								Nekrāsoti kriegļu dekoratīvie elementi.
	kalķu balts	gaiši dzeltenīgs	kalķu balts	tumši pelēks	kalķu balts	kalķu balts	tumši sarkanbrūns	
cokols								Sarkano kriegļu un/ vai laukakmeņu mūra cokols.
	zilganpelēks	nedaudz tumšāk pelēks	nedaudz tumšāk zilgans	tumši pelēks	sodrēju melns	tumši pelēks	tumši sarkanbrūns	
durvis	f: dz:	ļespējams logu toni.		ļespējams logu toni.		f: dz:	ļespējams fasādes toni.	f: dz:
	āderējums		gaiši brūns		balts	āderējums		āderējums
logi	f: dz:	f: dz:						f: dz:
	āderējums	āderējums	gaiši brūns	gaiši pelēks	balts	balts	gaiši pelēks	āderējums
slēgi	f: dz:							f: dz:
	āderējums		gaiši brūns		balts		tumši sarkanbrūns	āderējums
		metāla bal- kona margas: sodrēju melns						
piezīmes	Krāsojuma sistēma izveidota, pamatojoties uz vairākās mūra ēkās iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izveidota, pamatojoties uz Pils ielā 2 ēkās iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izveidota, pamatojoties uz vairākās mūra ēkās iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izveidota, pamatojoties uz Kalna ielā 25 ēkās iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izveidota, pamatojoties uz vairākās mūra ēkās iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izveidota, pamatojoties uz Mucenieku ielā 1 ēkās iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izveidota, pamatojoties uz koka ēkā Upes ielā 7 Rumbas ēkās iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izveidota, pamatojoties uz mūra ēkā Rumbas ielā 11 ēkās iegūto informāciju.
	Krāsojums izpildīts uz kalķa apmetuma ar kalķa krāsām.	Krāsojums izpildīts uz kalķa apmetuma ar kalķa krāsām.	Krāsojums izpildīts uz kalķa apmetuma ar kalķa krāsām.	Krāsojums izpildīts uz kalķa apmetuma ar kalķa krāsām.	Krāsojums izpildīts uz kalķa apmetuma ar kalķa krāsām.	Krāsojums izpildīts uz kalķa apmetuma ar kalķa krāsām.	Domājams, krāsojums izpildīts ar linellās krāsām.	Nekrāsotas sarkano kriegļu ēkas, lielākoties, saglabājušās no iepriekšējā perioda.
	Durvis, logi un slēgi krāsoti ar linellās krāsām.	Logi krāsoti ar linellās krāsām.	Durvis, logi un slēgi krāsoti ar linellās krāsām.	Logi krāsoti ar linellās krāsām.	Durvis, logi un slēgi krāsoti ar linellās krāsām.	Durvis, logi un slēgi krāsoti ar linellās krāsām.	* Tipoloģiski šādām ēkām durvis un slēgi krāsoti fasādes toni.	Durvis, logi un slēgi krāsoti ar linellās krāsām.
		* Sastopamas ēkas ar monohromu fasādes krāsojumu, kā arī ar tumši pelēku cokolu.	* Sastopamas ēkas ar monohromu fasādes krāsojumu.	* Sastopamas ēkas ar monohromu fasādes krāsojumu.	* Sastopamas ēkas ar monohromu fasādes krāsojumu.	* Sastopamas ēkas ar monohromu fasādes krāsojumu.		

4.5. Fasāžu krāsojumi 20.gadsimta 1.ceturksnī

Kopumā uz šo laika periodu fasāžu krāsojums konstatēts 102 ēkām, no tām 81 mūra, 14 koka un 7 jaukta materiāla ēkām. Lielākajai daļai ēku bija iespējams noteikt fasādes pamattoni un dekoratīvo elementu krāsojumu. Ievērojami mazāk saglabājusies informācija par cokola daļas krāsojumu, jo šai ēkas daļai visbiežāk mainīts apmetums. Tāpat nepilnīga informācija iegūta par būvgaldniecības izstrādājumu krāsojumu, jo daudzviet tie nomainīti vai vēlākos remontos tiem noņemti vēsturiskie krāsas slāņi. Pilns fasādes krāsojums saglabājies ēkai Raiņa ielā 7.

No apsekotajām ēkām 20. gs. 1. ceturksnī uzceltas 20 ēkas. To lielākā daļa (15 ēkas) ir ķieģeļu būves, kuru fasādēs ķieģelis eksponēts kā patstāvīga estētiskā vērtība. Greznākajos ķieģeļu arhitektūras piemēros, ēkas pirmajam stāvam likts ar dekoratīvajiem elementiem bagāts apmetums (rusti, pilastri, starpdzegas, profilēts ailu ierāmējums u.tml.), bet otrā stāva ķieģeļu fasādes papildinātas ar apmetumā izveidotiem ailu malu profiliem un dzegām. Parasti šādas ēkas novietotas ar gala fasādi pret ielu. Vienkāršākos gadījumos viss ēkas apjoms veidots no neapmestiem sarkanajiem ķieģeļiem ar dekoratīvu šuvojumu.

Sarkano ķieģeļu mūra ēkām fasādes pamatplakne krāsota intensīvā sarkani brūnā tonī, krāsu klājot tieši uz ķieģeļiem. Mūrējums izšuvots ar masā tumši pelēki tonētām cementa javas šuvēm. Tumši pelēks ķieģeļu šuvojums sastopams ~65% gadījumā, ~30% ēku ķieģeļi izšuvoti ar gaišu javu, bet 5% ēku nav uzlikts dekoratīvais šuvojums. Cokols krāsots silti pelēkā tonī. Dekoratīvie elementi - balti. Dekoratīvie elementi, kas ir bez apmetuma, tiek krāsoti tāpat kā visa ēkas fasāde. Ja ēkai apmestas pirmā stāva sānu un pagalma fasādes, tās krāsotas gaišā ultramarīna zilā tonī. Ēkām, kas ar gala fasādi orientētas pret ielu, informācija par pirmā stāva ielas fasādes krāsojumu nepilnīga, jo to fasādes lielākoties nesen remontētas un nebija pieejamas apsekošanai.

Trīs no atlikušajām 20. gs sākumā celtajām ēkām ir mūra īres nami ar veikalu telpām ēkas 1. stāvā (ēkas Jelgavas ielā 12, Liepājas ielā 8 un 9a). Šiem namiem greznas fasāžu apdares ar reljefu un dažādi fakturētu apmetumu. Viena ēka celta nelielas rūpnīcas vajadzībām (Skolas ielā 2) ar greznu pret ielu vērstās gala fasādes noformējumu.

Kopumā apmestu mūra un koka ēku krāsojuma princips 20.gs. sākumam izveidots, pamatojoties uz iepriekšējos periodos būvētajām ēkām, kas šajā periodā tikušas pārkrāsotas.

Fasādes pamatplaknes krāsojumam pārsvarā izmantoti gaiši toni: kaļķu balts, gaiši dzeltens, pelēks, ultramarīnzils; raksturīgs arī brūni rozā fasādes tonis. Dekoratīvie elementi krāsoti kaļķu balti vai gaišākā tonī kā fasādes krāsojums. Ēku jumta dzegas, kas izgatavotas no koka, tikušas krāsotas arī tumšākā pelēkā tonī. Līdzīgi kā iepriekšējā periodā aptuveni 1/4 ēku krāsotas monohromi, neizceļot detaļas (piemēram, monohromi zilganpelēkā tonī krāsota arī šajā laikā celtās jūgendstila ēkas Liepājas ielā 9a ielas fasāde).

20. gs. sākumā nav uzcelta neviena koka ēka, tikai namam 1905. gada ielā 1 pret ielu vērstajām fasādēm uzlikts jauns, dekoratīvs dēļu apšuvums. Kopumā koka ēkas krāsota monohromā patumšā zaļganbrūnā tonī, kā arī vēsi zilganpelēkā tonī.

Atsevišķu grupu veido ēkas, kam pirmais stāvs ir mūra, bet otrais koka. Katram stāvam atšķirīgs monohroms krāsojums. Kā raksturīgs piemērs šādam krāsojumam izraudzīta ēka Baznīcas ielā 21. Pirmā stāva fasāde krāsota tumšā silti zaļā tonī, bet otrais stāvs - gaišā silti zaļganbrūnā tonī.

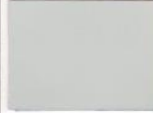
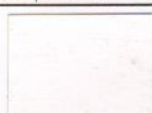
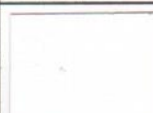
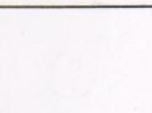
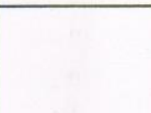
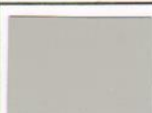
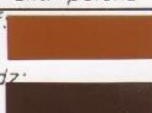
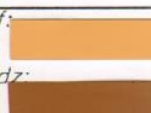
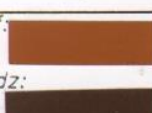
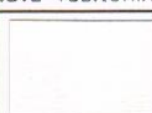
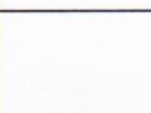
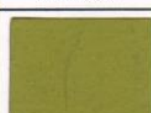
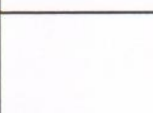
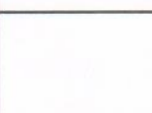
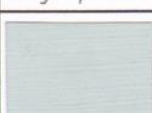
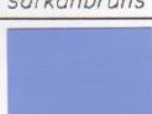
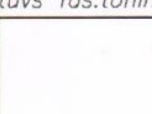
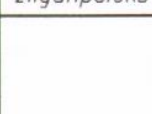
Būvgaldniecības izstrādājumu krāsojumā pamatā izmantota āderējuma tehnika. Durvis krāsotas arī monohromi baltas vai zaļganbrūnos un pelēkos toņos. Atsevišķos gadījumos tās varēja būt krāsotas polihromi: rāmi, pildīņu un to ierāmējošo profilu krāsojot atšķirīgi. Pārsvarā durvis, logi un slēgi krāsoti vienādi, tomēr sastopami arī gadījumi, kad logi krāsoti balti, vai par toni gaišāki kā durvis. Uz slēgiem atvērtā stāvoklī tikuši krāsoti iluzori rāmji ar izgrieztiem stūriņiem (skat. piemēram, anketu par ēku Liepājas ielā 11).

20.gs.1.ceturksnī, līdz ar tehniskā progresa attīstību, fasāžu apdarēs arvien vairāk parādās mūsdienīgi materiāli. Apmetumu sastāvā bieži iekļauts cements. Fasāžu krāsošanai līdzās tradicionālajām, amatnieku izgatavotajām, krāsām sāk izmantot rūpnieciski ražotas krāsas ar sintētiskām piedevām. Precīza krāsu sastāva noteikšanai būtu nepieciešamas ķīmiskās analīzes.

Balstoties uz inventarizācijas gaitā iegūto informāciju, izstrādāti šim periodam raksturīgākie ēku krāsojumu paraugi (skat. tabulu *Raksturīgie fasāžu krāsojumi 20. gs. 1. ceturksnim.*). Katram no piedāvātajiem paraugiem par pamatu ir izraudzīta viena tipiskākā ēka, par kuras fasāžu apdari saglabājusies vispilnīgākā informācija. Trūkstošo elementu krāsojums piemeklēts pēc analogiem, ievērojot atbilstošajam periodam raksturīgos fasāžu krāsojuma principus.

RAKSTURĪGIE FASĀŽU KRĀSOJUMI

20.GS. 1.CETURKSNIS.

fasādes pamatplakne								
	k: int.sarkans s: t.pelēks	zaļganbrūns	brūni rozā	zilganpelēks	gaiši zilganpelēks	oranžs	gaiši dzeltens	kaļķu balts
dekoratīvie elementi								
	balts	zaļganbrūns	kaļķu balts	kaļķu balts	kaļķu balts	balts	kaļķu balts	kaļķu balts
cokols								
	ja apmests, silti pelēks		zilganpelēks	zilganpelēks	sodrēju melns	tumšāk oranžs	gaiši zilganpelēks	pelēks
durvis								
	āderējums	polihromi krāsotas	brūni rozā tuvs fas.tonim	āderējums	balts	āderējums	silti olivzaļš	gaiši zilganpelēks
logi		Nav informācijas. Iespējams, izmantots kāds no durvju toniēm.						
	āderējums		balts		balts	balts	silti olivzaļš	gaiši zilganpelēks
slēgi		Nav informācijas. Iespējams, izmantots kāds no durvju toniēm.					Pārsvarā krāsoti durvju un logu toni.	
	aizvērti: sarkanbrūns		brūni rozā tuvs fas.tonim					gaiši zilganpelēks
								
	apm. 1.st. pagalma fas. q.ultramarinzils							
piezīmes	Krāsojuma sistēma izvei- dota, pama- tojoties uz vairākās kie- ģeļu mūra ēkās iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izvei- dota, pama- tojoties uz ēkā ar mūra cokolstāvu un koka 2.st. Baznīcas ielā 21 iegū- to informāciju	Krāsojuma sistēma izvei- dota, pama- tojoties uz vairākās mūra ēkās iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izvei- dota, pama- tojoties uz vairākās mū- ra un koka ēkās iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izvei- dota, pama- tojoties uz vairākās mū- ra un koka ēkās iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izvei- dota, pama- tojoties uz vairākās mūra ēkās iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izvei- dota, pama- tojoties uz vairākās mū- ra un koka ēkās iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izvei- dota, pama- tojoties uz vairākās mūra ēkās iegūto informāciju.
	Atvērtā veidā uz slēgiem krāsoti iluzori rāmji, izman- tojot āderē- juma tonus.	Koka daļas krāsotas ar ellas krāsām.	Durvis, logi un slēgi krāsoti ar ellas krāsām.		Kā prototips izmantota ēka Pils ielā 1.	Kā prototips izmantota ēka Baznīcas ielā 32.	Kā prototips izmantota ēka Liepājas ielā 9.	Kā prototips izmantota ēka Rumbas ielā 3/5.

4.6. Fasāžu krāsojumi 20.gadsimta 2.ceturksnī

Kopumā attiecīgā laika perioda fasāžu krāsojums konstatēts 93 ēkām, no tām 81 mūra ēkai, 9 koka ēkām. 3 ēkām 1.stāvs mūra, 2.stāvs – koka. Lielākajai daļai ēku bija iespējams noteikt fasādes pamattoni, dekoratīvo elementu, cokola un, daļēji, būvgaldniecības izstrādājumu krāsojumu.

Šajā laikā apsekotajā teritorijā tikpat kā netika būvētas jaunas ēkas. Tika uzbūvēta majestātiska neoklasicisma ēka Dzirnavu ielā 5 un neliela viestāvu ēka Kaļķu ielā 6, kuras pret ielu vērstajā fasādē jūtamas konstruktīvisma stila iezīmes. Ventmala Pils ielā 4a ieguva tautiski romantisku koka paviljonu, bet Dzirnavu ielā 3 un Jelgavas ielā 13 tika pārbūvētas jau esošās ēkas. Lielākais informācijas apjoms par 20. gs. 2. ceturkšņa fasāžu krāsojumiem iegūts, apsekojot agrākos periodos būvētās ēkas. Par savdabīgu un ļoti precīzu atskaites punktu šī perioda krāsojuma slāņa noteikšanai kalpoja 2. Pasaules kara laikā uz ēku fasādēm krāsotā kamuflāža aizsardzībai pret gaisa uzlidojumiem. Kamuflāžas krāsojums tika konstatēts gandrīz visām gaišākajām ēkām Kuldīgas centrālajās ielās.

Apkopojot inventarizācijas laikā iegūto informāciju, var izdalīt 20.gs. 2.cet. ēku krāsojuma pamatprincipus. Reljefais dekors parasti izcelts ar gaišāku vai atšķirīgu tumšāku toni, vai arī krāsots kaļķu balts. Bieži sastopamas arī monohromi krāsotas fasādes bez izceltām detaļām. Koka verandām un lieveņiem izmantots ultramarīna zils tonis (divām ēkām). Mūra ēkām fasāžu plaknēm izmantoti kaļķu balsinājuma, dzeltenī, rozā, pelēki, brūngani toņi. Cokoli krāsoti tumši pelēki vai sodrēju melni. Atsevišķos gadījumos arī cokoli krāsoti fasādes tonī. Ēkām ar sarkano ķieģeļu fasādēm saglabāta sākotnējā apdare vai arī tās pārkrāsotas.

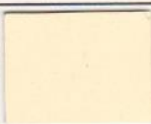
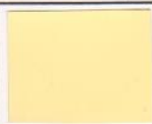
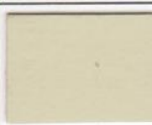
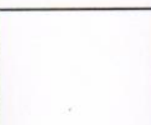
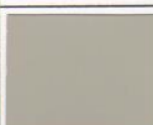
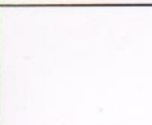
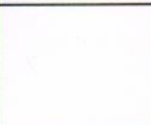
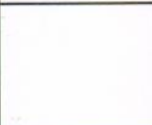
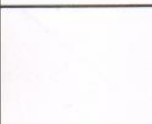
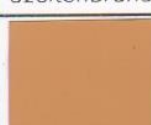
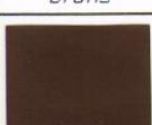
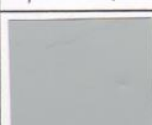
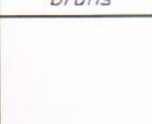
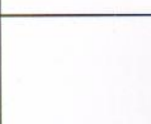
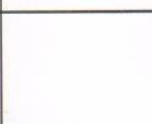
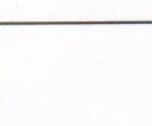
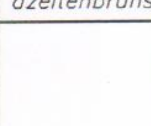
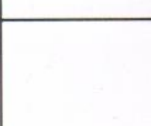
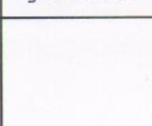
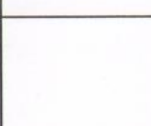
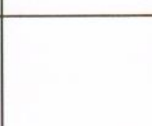
Koka ēku fasāžu plakņu krāsojumā izmantoti zaļi un sarkanbrūni toņi. Būvgaldniecības izstrādājumi krāsoti monohromi zaļganos, pelēkos un brūnos toņos. Logi bieži krāsoti balti vai gaiši pelēki. Āderējuma tehnika izmantota reti.

Fasāžu apdarē turpinās 20.gs. 1.ceturksnī aizsākušās tendences. Krāsošanai arvien vairāk izmantotas rūpnieciski ražotas sintētiskas krāsas. 30.gadu beigās plašu popularitāti ieguva Zviedrijā ražota fasāžu krāsa "Svea", būvgaldniecības izstrādājumu krāsošanai izmantotas arī emaljas krāsas. Precīza krāsu sastāva noteikšanai būtu nepieciešamas ķīmiskās analīzes.

Balstoties uz inventarizācijas gaitā iegūto informāciju, izstrādāti 20. gadsimta 2. cet. raksturīgāko ēku krāsojumu paraugi (skat. tabulu *Raksturīgie fasāžu krāsojumi. 20. gs. 2. ceturksnis.*). Pilna krāsojuma sistēma nav saglabājusies nevienai no ēkām. Trūkstošo elementu krāsojumu ieteicams piemeklēt pēc analogiem, ievērojot atbilstošajam periodam raksturīgos fasāžu krāsojuma principus.

RAKSTURĪGIE FASĀŽU KRĀSOJUMI.

20.GS. 2.CETURKSNIS.

fasādes pamatplakne								
	kalķu balts	gaiši dzeltenīgs	gaiši dzeltens	dzeltens	brūns	gaiši zaļš	zilganpelēks	kieģeļu sarkans
dekoratīvie elementi								
	kalķu balts	kalķu balts	kalķu balts	dzeltens	brūns	gaiši zaļš	zilganpelēks	kieģeļu sarkans
cokals								
	pelēks		sarkanbrūns	sarkanbrūns	silti pelēks			
durvis								
	zaļgans	gaiši dzeltenbrūns	tumši brūns	dzeltenbrūns	brūns	tumši pelēkzaļš	dzeltenbrūns	
logi								
	balts	gaiši dzeltenbrūns	tumši brūns	balts		zilpelēks	brūns	
slēgi								
		gaiši dzeltenbrūns			brūns	gaiši zaļš	dzeltenbrūns	
								
piezīmes	Krāsojuma sistēma izveidota, pamatojoties uz mūra ēkā Kalna ielā 10 iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izveidota, pamatojoties uz mūra ēkā Strautu ielā 3 iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izveidota, pamatojoties uz mūra ēkā Kalna ielā 25 iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izveidota, pamatojoties uz mūra ēkā Policijas ielā 4 iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izveidota, pamatojoties uz koka ēkā Baznīcas ielā 36 iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izveidota, pamatojoties uz koka ēkā Policijas ielā 10 iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izveidota, pamatojoties uz mūra ēkā Jelgavas ielā 2 iegūto informāciju.	Krāsojuma sistēma izveidota, pamatojoties uz sarkano kieģeļu ēkā Baznīcas ielā 1 iegūto informāciju.
	* Sastopamas ēkas ar so- drēju melnu cokolu un pelēku detāļu krāsojumu.					* Sastopamas ēkas ar balti krā- sojiem deko- ratīvajiem elementiem.	* Sastopamas ēkām sagla- bājusies nekrāsota vai nepārkrāsota kieģeļu fasāde no iepriekšējā perioda.	

5. KOPSAVILKUMS

Kuldīgas vēsturiskā centra apbūves ēku inventarizācijas un fasāžu vēsturiskās koloristikas pētījuma galvenais uzdevums bija iespēju robežās noskaidrot apbūves datējumu, definēt pilsētvides stilistiku, autentiskuma un saglabātības pakāpi, kā arī dažādu periodu apbūves koloristiku. Vienlaicīgi lielā apjomā fotofiksēta 2009.gada Kuldīgas vēsturiskā centra situācija, arhivējot apbūves oriģinālo detaļu izvietojumu un datējumu, apbūves tehnisko un arhitektonisko stāvokli. Jāuzsver, ka izveidotajās anketās fiksēta tieši 2009.gada pavasara - vasaras pilsētvide, jo iedzīvotāji, īpašnieki un pilsētas administrācija ar savu ietekmi nemitīgi to maina. Tāpēc pēc īsāka vai garāka laika anketās attēlotā situācija vairs neatbilst realitātei. Vienlaicīgi vairākkārtīgi uzsvērts, ka iegūtais materiāls savā veidā uzskatāms par provizoriskiem datiem, un, lai inventarizācijas rezultāti kļūtu par aksiomu, neieciešams visos gadījumos, kad tas iespējams, pirms remontiem vai restaurācijas veikt papildus izpēti, iedziļināties un precizēt visus šajā pētījumā minētos datus. Tomēr uzskatām, ka inventarizācijas autoru kolektīva ieguldītais darbs un iegūtā informācija ir pietiekami, lai Pasūtītājs varētu to izmantot paredzētajiem mērķiem. Inventarizācijas materiāls sagatavots gan izdrukā, gan digitālā veidā. Būtu vēlams sekot izmaiņām pilsētvidē un turpināt atspoguļot to anketās.

Balstoties uz apsekošanas rezultātiem, jāsecina, ka Kuldīgas barokālais tēls vairāk balstīts emocionālās izjūtās nekā reālajā materiālā. Pašreizējā arhitektūrā dominē 19.gs. 2.puses – 20.gs.sākuma apbūve, kas nenoliedzami saglabājusi arhaisku veidolu un Kurzemei raksturīgu tradicionālismu. Tieši šī savā laikā provinciālai pilsētapbūvei tipiskā pieturēšanās pie nemainīgām vērtībām un agrīno vēsturisko stilu ietekmes saglabāšana, šobrīd veido jaunu virsvērtību.

Raksturojot Kuldīgas apbūves vēsturisko centru, balstoties uz anketās ietverto autentiskuma definējumu, skaidri redzams, ka pilsētvides galveno vērtību veido divi būtiski lielumi – apjoms un jumtu siluets kopā ar tā seguma materiālu. Savukārt, aplūkojot ēkas tuvplānā, redzams, ka lielā apjomā zaudēta detalizācija – būvdetaļas. Tas vizuāli novienkāršo un degradē ēku vēsturisko nozīmi. Tāpēc liela uzmanība pievēršama vēl esošo detaļu (logu, durvju, slēģu, furnitūras, apdares detaļu u.c.) saglabāšanai, profesionālai fiksācijai un, iespēju robežās, atgriešanai aprītē.

Pievēršoties Kuldīgas vēsturiskās apbūves tehniskajam stāvoklim, jāsecina, ka ēkas savā ziņā iekonservējušās un nav uz sabrukšanas robežas (ir, protams, izņēmumi). Tomēr, nesākot plānveidīgi ieguldīt finanses ēku sakārtošanā, trauslais līdzsvars var izjukt un tad vides sabrukums notiks daudz straujāk kā prognozē ēku tehniskais novērtējums. Šeit jāatgādina,

ka, uzsākot ēku remontu, vēlams papildus izpēte, lai saglabātu visus iespējamus faktus un koriģētu 2009.gada vasaras anketu datus. Turklāt jāmēģina saglabāt grūti interpretējamā un netveramā vēsturiskās vides izjūta, kas slēpjas tieši nepārveidotā, īstā, oriģinālā objektā.

Kopējais mērķis ir pēc noteikta laika izveidot tādu vēsturisko pilsētvidi, kurā dzīvojošie un strādājošie cilvēki apzinātos šīs vides savdabību, neatkārtojamību un īpašo vērtību. Vidi, kas glabājama nākamām paaudzēm nevis kā nekustīga "nedzīva" vērtība, bet aktīvi izmantota savam statusam atbilstošā veidā. Vēsturiskās vides saglabāšana un kopšana nav pilnā mērā iespējama tikai uz reglamentējošu noteikumu un aizliegumu bāzes. Ir vajadzīga sabiedrības izpratne, ko var veicināt regulāra un metodiska informācija par kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu un izmantošanu. Kā iedvesmojošs paraugs vēsturisko ēku sakopšanā pirmkārt jau ir blakus esoša sakārtota vide. Šajā jautājumā aktīvi jādarbojas pašvaldībām un, pirmkārt, jāsakopj un jāuztur kārtībā savā īpašumā esošais kultūrvēsturiskais mantojums. Nav mazsvarīgi, kādi materiāli tiek izmantoti ēku remontiem. Vēsturiskām ēkām vispiemērotākie ir pareizi lietoti tradicionālie būvmateriāli. Materiālu izvēle un pietiekama uzmanība ēkas ekspluatācijas laikā pagarina to mūžu.

2009.gada pavasara - rudens sezonā SIA „Arhitektoniskās izpētes grupa” darbinieki pēc Kuldīgas novada domes pasūtījuma un ar Valsts Kultūras pieminekļu inspekcijas atbalstu veica savā ziņā unikālu eksperimentu. Šķiet, ka tik nopietns pētījums nav bijis veikts nevienā citā Latvijas pilsētā. Tas bija kopīgs mēģinājums uz racionāla apsekojuma bāzes izejas datiem definēt tās irracionālās izjūtas, kas pārņem skatītāju, pārvietojoties Kuldīgā. Apzinoties, ka tas ir gandrīz neiespējami, domājam, ka vismaz daļēji esam šo uzdevumu paveikuši.

PIELIKUMS 1

Terminu vārdnīca

- Aizlaidnes - paceļami slēgi, to uztinot veltnim (uzrullējot)
- Aizsegdēlis - siluētgriezumā veidots dekoratīvs dēlis, likts zem pirmās dakstiņu kārtas virs vaiņagojošās dzegas
- Aprīkojums - kopējs apzīmējums loga, duvju vai slēgu amatnieciski vai rūpnieciski izgatavotām aprīkojuma daļām. Parasti – viras, kāši, krampji, cilpas, fiksatori, slēdzenes u.c.
- Atika - virs vaiņagojošās dzegas izbūvēta dekoratīva sienas daļa, domāta uzrakstiem vai bariljefiem
- Āži - tautas celtniecībā jumta augšdaļā sakrustotie vējdēļu gali
- Brodiņš - statenisks trīsstūrveida atvērums trīsslīpju jumtgālē
- Bēniņi - telpa zem jumta, virs celtnes augšējā stāva pārseguma.
- Frontons - fasādes elements trīsstūra (biežāk), riņķa segmenta vai citā formā. Radies ordera arhitektūrā kā divslīpju jumtgale
- Groplogi – logi masīvās aplodās ar vienkāršās gropēs liktām vērtņēm, kas parasti verama uz ārpusi
- Lukarna - jumta izbūve ar logu
- Mansarda jumts – laužas formas jumts ar stāvāku apakšējo un lēzenāku augšējo daļu.
- Mansards - dzīvojamā telpa bēniņos mansarda jumta apakšējā – stāvākajā daļā.

- Mezonīns - nepilns stāvs jumta izbūvē. Parasti ar stāvajā sienas plaknē izbūvētiem logiem, frontonu un divslīpju jumtu.
- Modiljons - konsole „S” burta veidā ar volūtām. Balsta dzegu vai citu arhitektonisku elementu
- Oderlogi - dubultlogi ar vērtņēm, kas veramas uz telpu
- Sandriks - arhitektoniska detaļa virs logu vai durvju ailām dzegas fragmenta vai frontona veidā
- Sākotnējs - par sākotnējām tiek uzskatītas visas detaļas, logi, durvis, slēgi, kāpnes, skursteņi, dekoru u.c., kas izveidotas vai uzstādītas ēkas celtniecības laikā.
- Slēgi - logus un durvis noslēdzoša konstrukcija. Var būt ieliekami, bīdāmi, verami
- Stūreņi (logu) – logu aprīkojuma elements
- Ūdensdēlis - koka ēkas konstruktīvs un arhitektonisks elements starp sienas augšdaļu un zeltiņa apakšdaļu, apšūtās ēkās arī virs cokola
- Vēsturisks - par vēsturiskām tiek uzskatītas visas detaļas, logi, durvis, slēgi, kāpnes, skursteņi, dekoru u.c., kas izveidotas vai uzstādītas laikā pēc ēkas celtniecības līdz 20.g.s.vidum.
- Vējdēļi - divslīpju jumta galos piestiprināti dēļi, kas aizsedz jumta stateniskās, atklātās malas (virs zeltiņa), lai jumta segumu pasargātu no vēja postījumiem
- Zelminis - jumtgale, divslīpju jumtu noslēdzošā siena. Tās pamatā ir trīsstūra forma. Atšķirībā no frontona zelmini neaptver dzegas

PIELIKUMS 2

Izmantotie materiāli

1. Kartogrāfiskais materiāls:

- 1920.-30tie g., LVVA 1679.f. 162.apr. 6720.lieta;
- ap 1930.g., LVVA 1679.f. 162a apr. 6720-1.lieta;
- 1839.g., LVVA 1679.f. 162a.apr. 6725.lieta;
- nedatēta, LVVA 1679.f. 162.apr. 6721.lieta;
- 1797.g., LVVA 1679.f. 162.apr. 6722.lieta;
- 1829.g., LVVA 1679.f. 162.apr. 6723.lieta;
- 1913.g., pēc 1873.g. LVVA 1679.f. 162.apr. 6726.lieta;
- 1879.g., LVVA 6828.f. 2.apr. 521.lieta;
- 1870to g. sāk., LVVA 6828.f. 6a.apr. 979.lieta;
- 1945., KNM 252 (centrālā daļa).

2. Fotomateriāli :

- Kuldīgas Novada muzeja fotomateriāli;
- VKPAI Pieminekļu dokumentācijas centrs;
- Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas Misiņa bibliotēkas sīkiespieddarbu fonds;
- Baltijas Centrālās bibliotēkas vizuāli dokumentējošo attēlu arhīvs.

3. Izmantotās literatūras saraksts :

- Bākule I. Rātsnami Latvijas pilsētās. - Rīga: Zinātne, 2001.
- Dimbira I. Kuldīgas pilsētas vēsturiskais centrs. - Rīga, 1984 (manuskripts DC arhīvā, KPRPK).
- Jansons G. Kurzemes pilsētu senās koka ēkas. - Rīga: Zinātne, 1982.
- Henning E. Geschichte der Standt Goldingen in Kurland. - Mitau, 1809.
- Kuldīga / Antoniška D., Gailāne N., Gustovskis A., Marcinkēvičs A. - Rīga: Nordik, 2005.
- Mašnovskis V. Latvijas luerāņu baznīcas: vēsture, arhitektūra, māksla un memoriālā kultūra, 2.sēj. - [Latvija]: DUE, 2006.
- Meisner C. Das schone Kurland: Eiin deutsches Land. München: 1918.
- Rusmanis S., Vīks I. Kurzeme. - Rīga: Latvijas Enciklopēdija, 1993.

- Vaivods J. Katoļu baznīcas vēsture Latvijā: baznīcas vēsture Kurzemē 19. un 20.gs. - Rīga: 1994.
- Valsts aizsargājamo nekustamo kultūras pieminekļu saraksts.
- Volanska A. Kuldīga. - Rīga: Jāņa Sēta, 1998.
- Zilgalvis J. Mācītājmuižas Latvijā. - Rīga: Elpa, 2002.
- Dainas Antoniškā rakstu cikls par Kuldīgas vēsturiskajām ēkām periodikā. // "Kurzemnieks", 2003 - 2007.

4. Interneta resursi :

- <http://www.kuldiga.lv>
- <http://ekas.kuldiga.lv>
- <http://biblio.kuldiga.lv>
- <http://www.letonika.lv>